

1929/30

PAŃSTWOWE GIMNAZJUM I.

TYPU KLASYCZNEGO DAWNEGO

IM. WINCENTEGO POLA

W TARNOPOLU.

Sprawozdanie

DYREKCJI ZA ROK SZKOLNY

1929/30.

NAKŁADEM WŁASNYM.

TARNOPOL 1930.

Z Drukarni M. Kahanego w Tarnopolu.

PAŃSTWOWE GIMNAZJUM I.
TYPU KLASYCZNEGO DAWNEGO
IM. WINCENTEGO POLA
W TARNOPOLU.

Sprawozdanie

DYREKCJI ZA ROK SZKOLNY

1929/30.

Biblioteka Jagiellońska

1002682021

NAKŁADEM WŁASNYM.

TARNOPOL 1930.

Z DRUKARNI M. KAHANEGO W TARNOPOLU.

103743 II

1929/30

I. Skład Grona Nauczycielskiego

przy końcu roku szkolnego 1929/30.

A. Dyrektor.

1. **Pytel Dominik**, dyrektor, uczył jęz. greckiego w kl. V₅, tyg. godz. 5.

B. Nauczyciele etatowi.

2. **Graubart Ozjasz**, profesor, opiekun klasy III, zawiadowca gabinetu fizykalnego, uczył matematyki w kl. III₃, IV₃, V₃, VI₂, VII₂, VIII₂, fizyki w kl. VII₃, VIII₃, tyg. godz. 21.

3. **Kosiak Marjan**, profesor, opiekun klasy VIII, prefekt Bursy Polskiej im. D-ra Maurycyego Maciszewskiego, opiekun Kółka filologicznego, uczył języka łacińskiego w kl. III₄, VIII₄, jęz. greckiego w kl. VII₄, VIII₄, jęz. polskiego w kl. III₄, tyg. godz. 20.

4. **Lercher Ferdynand**, nauczyciel stały, opiekun kl. IV, zawiadowca Biblioteki uczniów, opiekun Czytelni uczniów, uczył historii w kl. IV₃, V₃, VI₃, VII₃, VIII₃, geografji w kl. IV₂, V₂, jęz. polskiego w kl. IV₃, tyg. godz. 22.

5. **Mosler Józef**, profesor, opiekun klasy VI, uczył jęz. niemieckiego w kl. III₄, IV₄, V₄, VI₃, VII₂, VIII₃, tyg. godz. 20.

6. **Szewczyk Piotr**, nauczyciel stały, opiekun kl. VII, uczył jęz. łacińskiego w kl. I₅, VI₅, VII₅, jęz. greckiego w kl. VI₅, tyg. godz. 20.

7. **Szmilewski Antoni**, nauczyciel stały, wychowawca fizyczny, opiekun drużyny harcerskiej, komendant hufca szkolnego P. W., uczył gimnastyki w kl. I₃, II₃, III₃, IV₃, V₃, VI₃, VII₃, VIII₃, prowadził gry i zabawy w 4-ech godz. tyg. oraz hufiec szkolny w 4-ch godz., tyg. godz. 32.

8. **Ks. Urba Marjan**, profesor, uczył religji rzymsko-kat. w kl. I₂, II₂, III₂, IV₂, V₂, VI₂, VII₂, VIII₂, jęz. polskiego w kl. V₃, tyg. godz. 19.

9. **Wiakowski Kazimierz**, profesor, na urlopie płatnym celem poratowania zdrowia.

10. **Inż. Syrek Jan**, nauczyciel, zawiadowca gabinetu przyrodniczego, pomocnik Dyrektora w czynnościach kancelaryjnych i buchalteryjnych, sekretarz Rady Pedagogicznej (w I półroczu), opiekun Koła L. O. P. P., uczył przyrodoznawstwa w kl. I₂, II₂, III₄, VI₄, VII₂, matematyki w kl. I₄, II₃, tyg. godz. 21 + 4.

11. **Wiśniewski Karol**, nauczyciel, opiekun klasy V, uczył jęz. łacińskiego w kl. II₄, IV₅, V₅, jęz. greckiego w kl. IV₅, propeutyki filozofji w kl. VIII₂, tyg. godz. 21.

C. Nauczyciele kontraktowi.

12. **Dr. Schall Adolf**, nauczyciel kontraktowy, opiekun klasy II, zawiadowca Biblioteki nauczycielskiej, opiekun Kółka polonistycznego, uczył jęz. polskiego w klasie II₄, VI₃, VII₄, VIII₄, jęz. niemieckiego w klasie II₄, tyg. godz. 19.

13. **Wagner Alfred**, nauczyciel kontraktowy, opiekun kl. I, sekretarz Rady Pedagogicznej (w II. półroczu), uczył historii w klasie I₂, II₂, III₁, geografji w kl. I₂, II₂, III₂, jęz. polskiego w kl. I₄, tyg. godz. 15.

14. **Toczyski Leon**, nauczyciel kontraktowy, uczył muzyki w kl. IV-VII₁₀ tyg. godz. 10.

D. Nauczyciele innych szkół.

15. **Babad Hersch**, nauczyciel III. państw. gimnazjum, uczył religji mojżeszowej w kl. I₂, II₂, VII₂, VIII₂, tyg. godz. 8.

16. **Ks. Borodajkiewicz Tomasz**, profesor III. państw. gimnazjum, uczył religji grecko-kat. w kl. I₂, VII₂, VIII₂ tyg. godz. 6.

17. **Janicki Bolesław**, nauczyciel III. państw. gimnazjum, uczył rysunków w kl. I₄, II₂, III₂, IV-VIII₂ tyg. godz. 10.

18. **Rybakówna Olga**, nauczycielka II. państw. gimnazjum, uczyła śpiewu w kl. I₂, II₂, III₁, IV-VIII₂, tyg. godz. 7.

19. **Szczepanik Władysław**, nauczyciel II. państw. gimn., uczył rysunków w kl. I₄, tyg. godz. 4.

E. Lekarz szkolny.

20. **Dr. Wójcikiewicz Józef**, lekarz kontraktowy III. państw. gimnazjum, ordynował w Zakładzie 6 godz. tyg.

F. Praktykanci.

21. **Jorysz Marjan**, kandydat stanu nauczycielskiego, odbywał na mocy rozp. Kuratorjum O. S. L. z dnia 26/10 1929 r. Nr. II. — 15596/29 praktykę przedegzaminową z historii w kl. IV₃, V₃, VI₃, tyg. godz. 9.

II. Ruch w Gronie Nauczycielskiem

w ciągu roku szkolnego 1929/30.

a) do Grona przybyli:

Wagner Alfred, nauczyciel, zakontraktowany na mocy zarządzenia Kuratorjum O. S. L. z dnia 29/8 1929 Nr. II—12447/29.

Dr. Wójcikiewicz Józef, lekarz kontraktowy, na mocy zarządzenia Kuratorjum O.S.L. z dnia 9/XII.-1929 IV Nr. 0-2633/29.

Toczyski Leon, nauczyciel kontraktowy, na mocy zarządzenia Kuratorjum O. S. L. z dnia 17/X. 1929 r. Nr. II.-15066/29

b) Ubyli:

Husakowski Józef, profesor, przeniesiony rozp. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 18/7 1929 r. Nr. II.-19526/29 do państwowego gimnazjum we Włocławku.

Dr. Orliński Henryk, profesor, przeniesiony w stały stan spoczynku rozp. Kuratorjum O. S. L. z dnia 20/10 1929 r. Nr. II.-13182/29.

c) Urlopy:

Wiakowski Kazimierz, profesor, przez cały rok szkolny na urlopie płatnym w celu poratowania zdrowia.

III. Pomieszczenie Zakładu i woźni.

a) Pomieszczenie:

Zakład mieści się w budynku państwowym przy ul. 3 Maja l. 8. Posiada 34 ubikacyj, w których pomieszczone są sale szkolne, gabinet przyrodniczy, gabinet fizykalny, sala ćwiczeń do nauki fizyki, chemji i przyrodoznawstwa, łazienkę, bibliotekę nauczycielską i uczniowską, ambulatorjum lekarza szkolnego, izbę harcerską oraz mieszkanie Dyrektora i woźnego. W ubiegłym roku szkolnym, dzięki kredytom przyznanych przez Ministerstwo Robót Publicznych budynek został gruntownie odnowiony z zewnątrz i wewnątrz. Obecnie przewidziane są jeszcze roboty wewnątrz budynku nad wymianą starych podłóg i drzwi, oraz nad skompletowaniem inwentarza szkolnego.

Bolączką zakładu jest brak własnej sali gimnastycznej, auli i obszernego dziedzińca. Brakowi temu zaradzono w części przez

wynajęcie sali „Sokoła“ tarnopolskiego, w której młodzież pobiera naukę ćwiczeń cielesnych w wymiarze 24 godz. tygodniowo. Gry i zabawy na wolnym powietrzu prowadzono częściowo na boisku „Sokoła“ i na placu sportowym za ogrodem miejskim częściowo zaś na terenie własnej przystani wioślarskiej w Petrykowie. Nabożeństwa szkolne odprawiano dla młodzieży w kościele O. O. Dominikanów. Pomniejsze uroczystości odbywano w sali klasy I-ej, ważniejsze i zakrojone na większą skalę w sali „Sokoła“.

b) Woźni:

1. **Samardak Marjan**, starszy woźny
2. **Maciewicz Szczepan**, woźny
3. **Steciuk Franciszek**, woźny.

IV. Nauka.

a) Początek i koniec roku szkolnego.

Rok szkolny 1929/30 rozpoczęto dnia 3 września 1929 roku uroczystym nabożeństwem w kościele parafjalnym. Okolicznościowe kazanie wygłosił Ks. Dr. Tokarski, katecheta III. państw. gimn. W nabożeństwie wzięła udział młodzież, Dyrektor, Grono nauczycielskie i Rodzice uczniów. Po nabożeństwie wróciła młodzież do Zakładu, gdzie odczytano jej podział godzin na dzień następny. Normalna nauka rozpoczęła się dnia 4 września o godzinie 8-mej rano.

Dnia 28 czerwca 1930 r. zakończono rok szkolny uroczystym nabożeństwem oraz rozdaniem świadectw. Po rozdaniu świadectw przeprowadzono wpisy na rok następny oraz egzaminy wstępne do klasy pierwszej.

b) Program nauki:

Naukę prowadzono według przejściowego planu godzin dla gimnazjum klasycznego dawnego w myśl zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 26 maja 1929 r. Nr. II.-10119/29 oraz programu dla gimnazjów klasycznych dawnego typu, wprowadzonego zarządzeniem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 21 sierpnia. 1923 r., zredukowanego zarządzeniem Kuratorjum O. S. L. z dnia 3 września 1925 r. L. 12325/II/25 oraz instrukcji Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 13 lipca 1929 r. Nr II.-19240/29.

W przyszłym roku szkolnym obowiązywać będzie stały plan godzin szkolnych według załączonej tabeli:

Plan godzin szkolnych dla gimnazjum klasycznego dawnego typu, obowiązujący od roku szkolnego 1930/31.

PRZEDMIOTY	K L A S Y								Razem
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Religia	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Język polski	4	4	4	3	3	3	4	3	28
Język łaciński	5	4	4	5	5	5	5	4	37
Język grecki	—	—	—	5	5	5	5	4	24
Język nowożytny obcy	—	4	4	4	4	3	3	3	25
Historja	2	2	} 2	3	3	3	3	} 3	18 ¹ / ₂
Geografia	2	2		2	2	—	—		10 ¹ / ₂
Przyrodoznawstwo	} 2	2	5*	—	—	4	—	—	19
Fizyka		—	—	—	—	—	3	3	
Matematyka	4	3	3	3	3	2	2	2	22
Propedeutyka filozofji	—	—	—	—	—	—	—	3	3
Rysunek i roboty ręczne	4	2	2	—	—	—	—	—	8
Śpiew	2	2	1	—	—	—	—	—	5
Ćwiczenia cieleśne	3	3	3	3	3	3	3	3	24
RAZEM	30	30	30	30	30	30	30	30	240

* Z tych godzin jedną przeznaczają się na naukę higieny.

Zakład jest pełnym gimnazjum klasycznym typu dawnego z nauką języka łacińskiego od klasy I-ej i języka greckiego od klasy IV-ej.

c) Program nauki przedmiotów nadobowiązkowych.

1. Muzyka :

W bieżącym roku szkolnym zorganizowano dla wszystkich uczniów tut. Zakładu nadobowiązkowe lekcje gry na skrzypcach i mandolinie. Uczniowie byli podzieleni na kilka grup a mianowicie :

Do grupy I-ej należeli uczniowie pobierający początkową naukę gry na skrzypcach, do grupy II-ej uczniowie pobierający początkową naukę gry na mandolinie, do grupy III-ej uczniowie zaawansowani w nauce gry na skrzypcach, do grupy IV-ej uczniowie zaawansowani w nauce gry na mandolinie, do grupy V-ej, która tworzyła zespół orkiestralny należeli uczniowie grupy II-ej i IV-ej oraz grający na innych instrumentach. Zespół ten występował na wszystkich uroczystościach szkolnych.

Każda grupa odbywała naukę raz w tygodniu w wymiarze 2-ch godzin tygodniowo. Lekcyj gry udzielał nauczyciel kontraktowy tutejszego Zakładu, emerytowany kapitan WP. Leon Toczyski.

2. Rysunek :

Nadobowiązkowe lekcje rysunków pobierali uczniowie klas od IV-VIII-ej w wymiarze 2-ch godzin tygodniowo. Nadobowiązkową naukę rysunków prowadził nauczyciel etatowy III. państw. gimnazjum Bolesław Janicki.

3. Śpiew :

Uczniowie pobierający nadobowiązkową naukę śpiewu z grupowani byli w chórze szkolnym, który odbywał raz w tygodniu dwugodzinne ćwiczenia i próby pod kierunkiem etatowej nauczycielki II. państw. gimnazjum Olgi Rybakównej.

d) Wycieczki naukowe i ćwiczenia praktyczne w pracowniach szkolnych.

W ubiegłym roku szkolnym rzucono podwaliny pod pracownię biologiczną i fizyczną. Wydzielono osobną salę, dużą i słoneczną na drugim piętrze, połączono ją przez wybicie drzwi z gabinetem fizykalnym, umeblowano narazie w trzy długie stoły, w ławki i krzesła. W sali tej przeprowadzono już w roku ubiegłym po kilka ćwiczeń tak z fizyki jak z biologii w miarę posiadanych środków naukowych.

W bieżącym roku szkolnym rozszerzono zakres działania pracowni dzięki zakupom z funduszków zakładu jak i składek uczniowskich świeżych pomocy naukowych.

Szybkiemu rozwojowi pracowni stoi na przeszkodzie brak niezbędnych przyrządów do ćwiczeń, szkła laboratoryjnego oraz odczynników chemicznych, dość wspomnieć, że Zakład nie posiada ani jednego mikroskopu.

Doceniając znaczenie samodzielnych zajęć uczniów na lekcjach ćwiczeń w pracowni biologicznej i fizycznej, Dyrekcja dokładać będzie w przyszłości usilnych starań nad odpowiednim ich uposażeniem. W tym celu zwrócono się w miesiącu kwietniu 1930 r. do Ministerstwa W. R. i O. P. z prośbą o wydatne subwencje na urządzenie tych pracowni i postarano się o wstawienie w preliminarzu robót architektoniczno-budowlanych odpowiednich kwot na instalację wodociągową i elektryczną, na połączenie pracowni biologicznej z gabinetem przyrodniczym i rozdzielenie obydwu pracowni przez stworzenie samodzielnej pracowni fizycznej przy gabinecie fizykalnym.

Od tych subwencji zawisły jest dalszy los obu pracowni, ponieważ zakład tutejszy posiadający małą liczbę uczniów nie jest w stanie ze skromnych funduszków, wystarczających zaledwie na pokrycie kosztów światła, opału, porządku i administracji, odpowiednio uposażyć obu pracowni.

Lekcje przyrodznawstwa poza zajęciami w pracowni biologicznej odbywały się także w myśl programów na wycieczkach

szkolnych, które prowadzono w porze jesiennej i wiosennej w okolicy Tarnopola, a mianowicie nad staw tarnopolski na przestrzeni od Tarnopola do Białej, do lasu petrykowskiego, na łąki leżące nad Seretem, do parku, do Gajów i t. p. Każda wycieczka miała z góry wyznaczony cel i zakres obserwacyj.

Poza wycieczkami przyrodniczymi odbywali uczniowie klasy I-ej wycieczki geograficzne, na których pogłębiali swe wiadomości z geografii ogólnej.

W związku z Powszechną Wystawą Krajową wyjechała dnia 16 września 1929 r. z tutejszego Zakładu wycieczka, złożona z 30 uczniów, 2-ch nauczycieli i jednego członka Koła rodzicielskiego do Poznania.

W Poznaniu bawiła wycieczka 3 dni i zwiedziła wystawę, zamek, ratusz, muzeum wielkopolskie, zwierzyniec, katedrę i częściowo samo miasto. Następnie wyjechała wycieczka do Krakowa, gdzie w okresie trzydniowym zwiedzono Wawel z wystawą obrazów, smoczą jamę, katedrę ze skarbcem, grobami królów i dzwonem Zygmunta, Skałkę, starą synagogę na Kazimierzu, Bibliotekę Jagiellońską, Kościół św. Anny, Marjacki, św. Barbary, św. Wojciecha, Franciszkanów, Dominikański z korytarzem klasztoru, św. Krzyża, Sukiennice, Kopiec Kościuszki i Krakusa, Muzeum Narodowe, Muzeum Czartoryskich ze starożytnościami egipskimi, greckimi i rzymskimi oraz Pałac Prasy. W ostatnim dniu była wycieczka w teatrze im. Słowackiego na przedstawieniu popołudniowym, gdzie grana była sztuka Goetla „Samuel Zborowski.“

Z Krakowa wyjechano na jeden dzień do Lwowa, gdzie zwiedzono Kościół Dominikanów i odnowioną Katedrę ormiańską.

Dnia 23 września 1929 r. wróciła wycieczka do Tarnopola. Wycieczkę prowadzili nauczyciele: Marjan Kosiak i inż. Syrek Jan.

Drugą wycieczkę urządzono dnia 8 czerwca 1930 r. do Kręciłowa nad Zbruczem w Miodoborach. Wycieczkę, składającą się z 15 osób prowadzili nauczyciele Antoni Szmilewski, inż. Jan Syrek i Karol Wiśniewski oraz zastępca Starosty Powiatowego w Skałacie Dr. Stanisław Nowak. Pociągiem dojechano do Grzymałowa, skąd w oddanym bezinteresownie przez Pana Przewodniczącego Wydziału Powiatowego w Skałacie, Starostę powiatowego Głanowskiego, autobusie udano się do Kręciłowa. Przepiękny krajobraz Miodoborów nad granicą polsko-bolszewicką ze stojącymi po obu stronach Zbrucza strażnicami i grota zwana „Pustelnią“ zrobiły na uczestnikach wycieczki niezatarte wrażenie. Dyrekcja składa na tem miejscu serdeczne podziękowanie Panu Staroście skałackiemu Głanowskiemu za bezinteresowne użyczenie autobusu, oraz Panu zastępcy starosty Drowi Stanisławowi Nowakowi za opiekowanie się wycieczką przez cały czas jej trwania.

Pomoce naukowe.

Biblioteka nauczycielska. W roku sprawozdawczym ukończono porządkowanie biblioteki. Praca ta polegała na tem, że badano stan faktyczny biblioteki, porównując go z katalogiem z r. 1900 i dawnym inwentarzem. Wyjmowano z poszczególnych szaf każdą książkę, stwierdzając, czy jest zapisana w katalogu, i notując wszelkie braki. W ten sposób okazało się, że brak jest 750 dzieł w porównaniu ze stanem z r. 1900. Książki te zaginęły podczas wojny. Oprócz tego spisano wszystkie dzieła, które wpłynęły do biblioteki po r. 1900. Dzieła nie były skatalogowane, znajdują się w starym inwentarzu, a jest ich 900.

Pracy tej poświęcono około 8-10 godzin tygodniowo, ale mimo to nowego inwentarza jeszcze nie sporządzono. Praca biblioteczna w roku bieżącym była jeno przygotowawcza do założenia inwentarza, do czego w przyszłym roku szkolnym na podstawie danego materiału będzie można bezpośrednio przystąpić. W porządkowaniu książek pomagała zawiadowcy biblioteki przez 1 miesiąc p. prof. Stefanja Sadowska, która uporządkowała wedle lat i miejscowości wszystkie sprawozdania szkolne.

Dyrekcja składa jej serdeczne podziękowanie za bezinteresowną pomoc. Stale zaś służyli swą pomocą ochno uczniowie Zakładu.

Biblioteką zawiadował nauczyciel Dr. Adolf Schall.

Biblioteka uczniów. W obecnym roku szkolnym przeprowadzona została ostateczna inwentaryzacja książek biblioteki uczniowskiej na nowych drukach, przepisanych przez Ministerstwo W. R. i O. P.

Są to książki, które dochowały się z czasów przedwojennych i książki zakupione ze składek uczniowskich w latach szkolnych 1924/25 do 1928/9.

W obecnym roku szkolnym liczba książek znacznie się powiększyła dzięki subwencji, udzielonej przez Ministerstwo W. R. i O. P. w wysokości 1500 zł.

Sumę tę użyto w następujący sposób: zł. 1186·41 użyto na zakupienie 239 dzieł w 253 tomach, zł. 334·60 użyto na oprawę książek zakupionych z tej subwencji, lub nieoprawionych, w których posiadaniu była biblioteka. Nadwyżka w wydatkach wynosząca zł. 21·01, pokryta została ze składek uczniowskich. Obecnie liczba książek tej biblioteki obejmuje 1481 dzieł w 1633 tomach.

Z tych 628 dzieł pochodzi z przed roku 1914. Reszta dzieł zakupiona została po roku 1918 ze składek uczniów i z ostatniej subwencji Min. W. R. i O. P. a tylko w małej części pochodzi z darów i funduszków Dyrekcji.

Biblioteka w obecnym stanie w pierwszym rzędzie uwzględnia potrzeby uczniów w związku z ich nauką szkolną.

Uwzględnia zatem potrzeby uczniów klas niższych, dając im doborową lekturę w postaci powieści dla młodzieży autorów polskich i obcych, uczniom zaś klas wyższych dostarcza książki w związku z lekturą podstawową i uzupełniającą i książki o treści naukowej z historii literatury, historii i geografii.

Biblioteka posiada wszystkie tomiki „Biblioteki Narodowej“ serji I i II. Niektóre dzieła przez tę „Bibliotekę“ wydane znajdują się w kilku a nawet kilkunastu egzemplarzach.

Z subwencji Min. W. R. i O. P. zakupione zostały książki w bezwzględnej większości na podstawie „Spisu książek polecanych do bibliotek uczniów“ wydanego przez Min. W. R. i O. P. a tylko w małej części na podstawie programu szkolnego.

W tym stanie, w jakim się obecnie biblioteka dla uczniów znajduje, jest ona wielką pomocą i przyjaciółką młodzieży, uwzględnia jej potrzeby i w wielkiej mierze je zaspokaja.

Stało się to dzięki zrozumieniu i ofiarności uczniów i pierwszej od roku 1918 subwencji Min. W. R. i O. P.

Zawiadowcą biblioteki jest nauczyciel Ferdynand Lercher.

Biblioteka niemiecka liczy 731 dzieł w 832 tomach, prowadzona była przez nauczyciela Ferdynanda Lerchera.

Gabinet geograficzny powiększył się o 12 Nrów inwentarza i zawiera środków naukowych 308. Są to mapy fizyczne, polityczne, historyczne, obrazy do nauki historii i geografji, mapy plastyczne i 2 globusy.

Zawidował gabinetem nauczyciel Ferdynand Lercher.

Gabinet fizyczny uległ w b. r. szk. przeinwentaryzowaniu i zawiera środków naukowych 426. W ciągu b. roku szk. zakupiono 2 piknometry, nóż do krajania szkła, komplet przyrządów do ćwiczeń uczniowskich z optyki.

Gabinetem zawiadował profesor Ożjasz Graubart.

Gabinet przyrodniczy, który podczas wojny stosunkowo najmniej ucierpiał, został w bieżącym roku szkolnym ostatecznie zinwentaryzowany na przepisowych drukach i zawiera środków naukowych w podziale : a) Mineralogja i petrografja 622, b) Botanika 196, c) Zoologja 402, d) obrazy, tablice, książki 513, e) narzędzia i przybory gabinetowe 80, razem 1813 pozycyj.

W bieżącym roku szkolnym zakupiono ze składek uczniowskich i funduszków Dyrekcji 10 nożyczek anatomicznych, 1 kleszczyki, 20 igieł preparacyjnych, 7 skalpeli, 10 penset, 10 lup stoliczkowych, 2 kompas, 1 moździerz agatowy z tłuczkiem, 6 wanierek preparacyjnych, 1 skalę twardości, 1 młotek geologiczny, 1 pilnik stalowy, 1 kowadełko stalowe, 1 dmuchawkę z ustnikiem, 2 dłuta geologiczne, 1 menzurkę, ponadto wypchano 1 okaz nietoperza.

Uczniowie spreparowali 15 czaszek następujących ssaków i ptaków, krowy - 2, konia - 2, królika - 2, świni - 1, psa - 1, kota - 1, zająca - 2, kury - 1, gęsi - 2 i kaczki - 1.

Zawiadowcą gabinetu był nauczyciel inż. Jan Syrek.

Gabinet rysunków odręcznych posiada 143 modeli rysunkowych; w b. r. szkolnym przybyło dzięki ofiarności uczniów tut. zakładu 23 modeli.

Zawiadowcą gabinetu był nauczyciel Bolesław Janicki.

Gabinet do celów wychowania fizycznego zawiera przyrządów 61. Gabinetem zawiadował naucz. Antoni Szmilewski.

Posiedzenia Rady Pedagogicznej i Komisji Klasowych.

W r. sz. 1929/30 odbyły się następujące posiedzenia Rady Pedagogicznej i Komisji Klasowych.

Dnia 12 września omówiono na posiedzeniu Rady Pedagogicznej rozdział czynności Grona nauczycielskiego, rozkład materiału naukowego w poszczególnych klasach, oraz przedyskutowano plan wychowawczo - naukowy na r. sz. 1929/30.

Dnia 3 października Rada Pedagogiczna odbyła posiedzenie w sprawie uwolnienia uczniów od taksy administracyjnej względnie zniżenia jej do połowy.

Dnia 15 października obradowały Komisje klasowe nad redukcją materiału naukowego stosownie do instrukcji Min. W. R. i O. P. z 13 lipca 1929 Nr. II. — 19240/29 (polec. Kuratorjum O. S. L. z 7 października 1929 Nr. II — 14978/29).

Dnia 16 listopada Komisje klasowe odbyły posiedzenia w sprawie zachowania i postępów w nauce uczniów w I okresie.

Dnia 25 listopada na posiedzeniu Rady Pedagogicznej wychowawcy klas złożyli sprawozdanie z zabiegów wychowawczych, opiekunowie zaś organizacyj uczniowskich sprawozdanie z życia i działalności tych organizacyj.

Dyrektor Zakładu wygłosił referat: „O wychowaniu młodzieży w szkole“.

Dnia 27 stycznia Komisje klasowe obradowały nad półrocznymi ocenami zachowania i postępów uczniów w nauce oraz złożyli sprawozdanie z przerobionego materiału naukowego w poszczególnych klasach.

Dnia 25 lutego odbyło się posiedzenie Rady Pedagogicznej, na którym wychowawcy klas złożyli sprawozdanie z wychowawstwa, opiekunowie organizacyj uczniowskich z działalności tych organizacyj, Dyrektor zaś Zakładu przedstawił swoje uwagi o stanie nauki i wychowania w zakładzie na podstawie obserwacji życia na terenie szkoły i hospitacji lekcji szkolnych.

Dnia 6 marca Rada Pedagogiczna rozpatrywała podania uczniów o zniesienie taksy administracyjnej względnie uwolnienie od niej.

W tym dniu również Komisje klasowe obradowały nad szczegółowym rozkładem materiału naukowego w duchu korelacji poszczególnych przedmiotów nauki.

Dnia 12 kwietnia odbyło się posiedzenie Komisji klasowych w sprawie postępu w nauce i zachowania uczniów w III okresie konferencyjnym.

Na posiedzeniu odbytem dnia 14 kwietnia Rada Pedagogiczna wysłuchiwała referatu Dyrektora zakładu „O organizacji i prowadzeniu pracy wychowawczej w zakładzie“, oraz referatu nauczyciela inż. Jana Syrka na temat: „O fazach rozwoju psychicznego młodzieży w związku z rozwojem fizjologicznym“.

Dnia 6 maja odbyło się zwyczajne posiedzenie Rady pedagogicznej, na którym wychowawcy klas składali sprawozdania z zabiegów wychowawczych podejmowanych w III okresie r. sz., opiekunowie organizacji uczniowskich sprawozdania z działalności i życia tych organizacji, Dyrektor zaś przedstawił swe uwagi dotyczące nauczania i wychowania w Zakładzie. Posiedzenie to zakończyło się referatem nauczyciela Alfreda Wagnera: „Organizacja i prowadzenie samorządu szkolnego“, po którym rozwinęła się żywa dyskusja.

W dniu 23 czerwca zebrali się Komisje klasowe na posiedzenie, na którym przeprowadzono klasyfikację uczniów w r. sz. 1929/30.

Dnia 1 lipca odbędzie się zwyczajne posiedzenie Rady Pedagogicznej, zamykające rok sz. 1929/30.

Posiedzeniom Rady Pedagogicznej oraz Komisji Klasowych przewodniczył Dyrektor, sekretarzował w I półroczu nauczyciel inż. J. Syrek, w II półroczu nauczyciel A. Wagner.

V. Wychowanie.

Głównem zadaniem szkoły dzisiejszej obok nauczania jest wychowanie powierzonej zakładowi młodzieży. Wychowanie nie może być traktowane tylko przygodnie podczas nauki szkolnej, ale musi być ujęte w pewne ramy programowe z wyraźnie wytkniętym celem. Celem wychowania szkolnego jest urobienie i wytworzenie z młodego pokolenia nowego typu obywateli zdrowych fizycznie i moralnie, uspołecznionych i państwowotwórczych. Aby ten cel osiągnąć musi szkoła stworzyć sobie program wychowawczy, któryby obejmował wszystkie możliwe środki prowadzące do celu. Praca wychowawcza nad urabianiem charakteru młodzieży winna obej-

mować wychowanie możliwie indywidualne, streszczające się w wychowaniu etyczno-religijnem, fizycznym oraz obywatelskiem, do którego należy wychowanie społeczne i państwowe.

W Zakładzie naszym na szerszą skalę rozwinęła się praca wychowawcza w II-gim półroczu roku sprawozdawczego a to dzięki pewnemu programowi opracowanemu przez Radę Pedagogiczną, który omówiono na kilku osobnych posiedzeniach zwołanych w tej sprawie. Przed opracowaniem programu odbyło się posiedzenie Rady Pedagogicznej, na którym Dyrektor Zakładu wygłosił referat w sprawie organizacji pracy wychowawczej w Zakładzie, którą ujęto w ramy programu i nadano jej pewien systematyczny kierunek. Wychodząc z założenia, że pierwszym warunkiem powodzenia w pracy wychowawczej jest dokładne poznanie psychologii wychowanka, Rada Pedagogiczna zapoznała się z fazami rozwoju psychicznego młodzieży w związku z rozwojem fizjologicznym przez wysłuchanie referatu, który wygłosił nauczyciel inż. Syrek Jan.

Głównem zadaniem pracy wychowawczej było dostarczenie młodzieży możliwości wszechstronnego i samodzielnego rozwijania swych zdolności oraz dodawanie bodźca młodzieży do pracy samodzielnej. Ożywiła się zatem działalność w organizacjach uczniowskich dzięki zbliżeniu się wychowawców do wychowanków w organizacjach skupiających w swym zespole młodzież o podobnych zamiłowaniach, co zacieśniało między nią węzły koleżeństwa i ułatwiało pracę. Organizacyj nowych poza utworzeniem samorządu gminnego nie tworzono, aby młodzież nie była przeciążona i z konieczności, nie przyzwyczajala się do powierzchowności, zamiast zaprawiać się w sumiennej i gruntownej pracy. Jednemu uczniowi wolno było należeć co najwyżej do trzech organizacji, z których jedna miała na oku podniesienie jego sprawności fizycznej. Przyjęto również za zasadę, że każdy uczeń musi za wiedzą rodziców należeć do jednej organizacji, aby wyrobić w nim to przekonanie, że nie wolno nikomu chodzić luzem, że każdy od najmłodszych lat powinien brać udział w pracy społecznej.

Wszystkie organizacje, działające na terenie szkoły, można podzielić zasadniczo na pięć grup. Jedno mają charakter etyczno-moralny, drugie obywatelski, trzecie czysto intelektualny, czwarte estetyczny, piąte wreszcie dążą do wyrobienia tężyzny fizycznej u naszej młodzieży.

a) *Wychowanie etyczno—moralne.*

Wychowanie etyczno-moralne należy bez wątpienia do wszystkich Członków Grona nauczycielskiego, którzy nie pomijają też żadnej sposobności, czy to na lekcjach szkolnych, czy też podczas innych zajęć, wyrabiania wśród młodzieży tęgich

i silnych charakterów. Wyśiłki te jednoczy i realizuje w systematycznej pracy Prefekt Zakładu Ks. Marjan Urba, troszczący się o oparcie życia moralnego, powierzonej jego opiece młodzieży, o zasady religji. Nie zadawała się przeto udzielaniem rad i wskazań na swych lekcjach szkolnych i na naukach ekshortacyjnych, lecz dąży usilnie do wyrobienia wśród swych wychowanków typu młodzieńca, któryby wierzył i działał według zasad Chrystusowych.

Dlatego w nauczaniu religji stosuje się obok wyczerpującego wykładu t. zw. „aktualizację przedmiotu“ polegającą na wykorzystaniu wszystkiego co może zainteresować uczniów w zakresie prawd wiary, ich pogłębiania i życia Kościoła. Służą do tego odczytywanie poszczególnych wiadomości z prasy katolickiej, opisy uroczystości bieżących w kraju i poza nim, życie Kościoła. Dobrem n. p. przygotowaniem do Sakramentu Ołtarza był Kongres Eucharystyczny w Kartaginie, który poruszył dzieje męczeńskie Kościoła afrykańskiego, nawiązując je do obecnego prześladowania chrystjanizmu w Bolszewji. Na takim oświeceniu zrozumiałą stała się akcja Ojca św. Piusa XI i dzień 16 marca poświęcony modłom za Rosję. Jubileusz 50 - lecia kapłaństwa Papieża zakończono uroczystem nabożeństwem i wspólną komunją św. całego Zakładu w dniu 13 czerwca. Ponieważ młodzież wszystkich klas jest zrzeszona w „Związku Misyjnym“ odczytuje się co miesiąca na jednej godzinie opowiadania o pracy Kościoła na polu misyjnym w dobie dzisiejszej. Jedną także egzortą w miesiącu poświęconą jest kultowi Marjańskiemu i krzewieniu powołań kapłańskich wśród młodzieży.

6) Wychowanie obywatelskie.

Szkoła dzisiejsza chcąc spełnić swe zadanie, nie ogranicza się tylko do pracy nad rozwojem umysłowym młodzieży, lecz dąży do tego, aby jej wychowankowie, opuszczając mury swej uczelni, wnosili w życie pewne wyrobienie i uświadomienie obywatelskie. Obok zatem wiadomości teorytycznych o prawach i obowiązkach obywateli, szkoła nasza starała się dać możność wychowankom przygotowania i zaprawiania się do życia społecznego i obywatelskiego już na ławie szkolnej w tym celu, aby uczniowie zrozumieli, że praca to nie łatwa i wymagająca wielkiego poświęcenia i samozaparcia się. Przez własne doświadczenie uczniowie nabierają przekonania, że każda instytucja, chcąc istnieć i rozwijać się, musi mieć dobrze zorganizowaną władzę, której wszyscy winni bezwzględne posłuszeństwo. Zadanie to ma spełnić samorząd szkolny.

1. Gminy klasowe.

W roku sprawozdawczym klasy zorganizowano w gminy klasowe. Zaprowadzenie samorządu szkolnego nastąpiło po grun-

townem rozważeniu teorytycznym i przedyskutowaniu jego roli w życiu szkoły na osobnych posiedzeniach Rady Wychowawców. W związku z samorządem Dyrektor Zakładu i nauczyciel Alfred Wagner wygłosili referaty o pracy i zadaniach samorządu szkolnego. Z końcem roku szkolnego gminy klasowe istniały we wszystkich klasach z wyjątkiem klasy pierwszej, w której wychowawca poświęcił swą pracę w tym kierunku, by w odpowiednich pogadankach na zebraniach poza godzinami szkolnymi przygotować grunt pod założenie gminy. Na czele gminy klasowej stoi wójt i dodani mu do pomocy zastępca wójta, sekretarz i skarbnik, wszyscy wybierani przez uczniów danej klasy. Każda więc klasa jako gmina klasowa pod względem życia swego wewnętrznego stanowi oddzielną jednostkę, która rządzi się, ocenia i sądzi samodzielnie i wyrabia się do przyszłego życia społecznego. Głównym obowiązkiem Zarządu gminy jest ułożenie regulaminu, jaki ma obowiązywać przez cały rok szkolny. Członkowie dzielą się na sekcje, które z polecenia wójta spełniają powierzone im czynności. W pierwszym rzędzie obowiązkiem sekcyjnych jest czuwanie nad karnością i porządkiem w klasie w czasie przerw i przed rozpoczęciem nauki szkolnej. Opornych sekcyjni przedstawiają wójtowi, który po naradzie z członkami sądu koleżeńkiego odpowiednio karze winnego (napomnienie ustne piśmienne, grzywna).

Inni uczniowie starają się o estetyczny wygląd izby. Obowiązkiem sekcji rozrywkowej jest organizowanie zabaw i gier oraz wycieczek w okolice miasta, na które zapraszali uczniowie swego wychowawcę. Do obowiązków sekcji rozrywkowych w klasach wyższych należało urządzenie obchodów, poranków i wieczorków uczniowskich. Klasy VI-VIII pod opieką i przy pomocy Komitetu Rodzicielskiego urządziły w lutym zabawę taneczną, z której czysty dochód w kwocie 656 zł. przeznaczono na „Bursę Polską“ dająca pomieszczenie i należyłą opiekę zamiejscowej młodzieży uczęszczającej do zakładu. Ważną dziedzinę samorządu stanowiły również sekcje t. zw. naukowe, których zadaniem w klasach niższych była opieka nad czytelnictwem wśród kolegów przez zakładanie i prowadzenie biblioteczek klasowych (kl. II-ga objawiała pod tym względem najżywotniejszą działalność).

Klasy wyższe V-VIII organizowały w miarę potrzeby samopomoc w nauce, polegającą na tem, że uczniowie zdolniejsi udzielali kolegom słabszym lekcji. W każdej gminie zorganizowano nadto sąd koleżeński, którego zadaniem było rozpatrywanie drobniejszych przekroczeń uczniowskich i sporów koleżeńskich.

Raz na tydzień lub raz na dwa tygodnie zbierał się Zarząd na narady i w obecności wychowawcy rozpatrywał sprawy bieżące oraz ustalał program pracy na najbliższy czas. Śledząc rozwój gmin szkolnych trzeba przyznać, że dobrze zorganizowane i pro-

wadzone wywierają niezaprzeczenie wielki wpływ na młodzież i ułatwiają nauczycielom pracę wychowawczą. Rezultaty są różne; zależy to od pracy wychowawcy danej klasy i od elementu uczniowskiego. Istnienie samorządu szkolnego i dobre jego rezultaty wymagają intensywnej i ofiarnej pracy od wychowawcy i interesowania się niem całego Grona nauczycielskiego.

Aby poszczególne gminy klasowe zjednoczyć w jedną całość oraz skupić organizacje społeczne młodzieży, postanowiono w przyszłym roku szkolnym zorganizować ogólny samorząd uczniowski na terenie szkoły, w skład którego wchodziłyby poszczególne gminy klasowe.

Ważnym środkiem wyrabiającym u młodzieży zmysł ofiarności publicznej były składki na cele dobroczynne, które zbierano za zezwoleniem Kuratorjum O. S. L. Na „Biały Krzyż“ zebrano 20 zł. 10 gr. i 9 książek, zakupiono 100 losów loterii fantowej na rzecz Związku Strzeleckiego, zakupiono 100 losów na cele L. O. P. P., zebrano 20 zł. na walkę z gruźlicą, 25 zł. na cele T. S. L. w dniu 3 maja. Przy zbiórkach tych chodziło o to, aby pieniądze nie pochodziły z kieszeni rodziców, lecz drobnych oszczędności uczniowskich. Tutaj również nadmienić należy, że wszyscy uczniowie należeli do Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej, płacąc regularnie wkładkę w wysokości 10 gr. miesięcznie. Szczegółowe sprawozdanie dotyczące działalności Kółka L. O. P. P. znajduje się poniżej.

Bibl. Jag.

2. Obchody i uroczystości szkolne.

Bardzo ważny środek wychowania narodowego i państwowego w życiu szkolnym młodzieży stanowią obchody i uroczystości szkolne związane z życiem państwa i narodu. Odgrywają one pierwszorzędną rolę w wychowaniu państwowem młodzieży, albowiem zwracają myśl i uczucie jej ku idei państwowotwórczej, stawiając przed oczy młodzieży bądź to świetlane i zasłużone około państwa postacie, które należy czcić i na nich się wzorować, bądź też skupiając myśl i uczucie około podniosłych momentów w dziejach narodu i państwowości naszej.

W bieżącym roku szkolnym obchodzono uroczystości następujące święta szkolne:

1) Dzień 11 października jako 150-letnią rocznicę bohaterskiej śmierci Kazimierza Pułaskiego zakład uczcił uroczystym obchodem, na który złożyło się nabożeństwo w kościele parafjalnym i poranek poświęcony czci i pamięci Pułaskiego. Po nabożeństwie zebrała się młodzież w pięknie przystrojonej sali kl. I-ej, gdzie nauczyciel Alfred Wagner przemówił do uczniów, roztaczając przed ich oczyma świetlaną postać i bohaterskie czyny Kazimierza Pułaskiego, który „nie zaznawszy szczęścia w ojczyźnie“ zmuszony był pójść na wygnanie i w tułaczce życia

popłynął hen na morze do Ameryki Północnej, aby tam walczyć o wolność i niepodległość Stanów Zjednoczonych A. P., przysparzając sławy Polsce na drugiej półkuli świata. Po przemówieniu nastąpiły produkcje chóru gimnazjalnego i orkiestry oraz deklamacja. Ucz. kl. VIII-ej Rutka Witold wygłosił wiersz Kazimierzy Iłakowiczówny: „Prometeusz i człowiek“ zaś ucz. kl. III-ej Piotr Olender „Pieśń konfederatów barskich“.

2) Dnia 11 listopada 1929 r. zakład obchodził uroczyste 11-tą rocznicę wskrzeszenia niepodległości Polski. Młodzież przygotowała się do niej starannie i z zapałem. W przeddzień samego obchodu pięknie przyozdobiła zielenią i dywanami jedną ze sal szkolnych, w której odbył się następnego dnia uroczysty poranek. Wieczorem oświetlono efektownie zestawionymi lampami elektrycznymi godło państwowe na zewnątrz budynku szkolnego. W dniu 11 listopada odbyło się uroczyste nabożeństwo dla młodzieży wszystkich zakładów średnich w kościele parafjalnym, cerkwi i synagodze, poczem młodzież uformowana w czwórki przeszła w pochodzie głównymi ulicami miasta i przedefilowała przed reprezentantami najwyższych Władz miejscowych, oddając cześć i hołd dla Najjaśniejszej Rzeczypospolitej Polskiej. Po defiladzie wróciła młodzież do Zakładu na uroczysty poranek w udekorowanej odświętnie przez siebie sali. Poranek rozpoczęło przemówienie nauczyciela Wagnera Alfreda. Na dalsze punkty programu złożyły się produkcje chóru gimnazjalnego pod batutą nauczycielki śpiewu Rybakówny Heleny, występy orkiestry symfonicznej pod batutą nauczyciela muzyki Leona Toczyskiego. Deklamacje wygłosili ucz. kl. VIII. Rubin Jan Kazimierz „O polskim żołnierzu“ i ucz. kl. III. Wychrysta Józef „Raport generałowi Dąbrowskiemu“. Poranek zakończył się odśpiewaniem przez zebranych uczniów hymnu państwowego - poczem uczestnicy uroczystości rozeszli się w podniosłym nastroju do domu.

3) W bieżącym roku szkolnym przypadła 300-letnia rocznica urodzin wielkiego króla - rycerza, Jana III. Sobieskiego, którego niezwycięzony oręż obronił przed wiekami ziemie nasze od najazdów wschodnich pohańców. Chcąc dać wyraz hołdu i czci dla zasług wielkiego Króla, młodzież szkół średnich w Tarnopolu urządziła wspólnymi siłami uroczysty obchód z okazji 300-letniej rocznicy Jego urodzin. Na obchód złożyło się nabożeństwo w kościele parafjalnym i uroczysta akademja w sali „Sokoła“, na której uczniowie naszego Zakładu wystąpili w chorze między - gimnazjalnym a uczeń kl. VIII. Rutka Witold wygłosił bardzo udatnie, z odczuciem i zrozumieniem „Pogrzeb Wołodyjowskiego“ z trylogji Sienkiewicza, za co nagrodzono go rzesistemi oklaskami.

4) Dnia 30 stycznia uczciła młodzież imieniny Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Prof. Dr. Ignacego Mościckiego, nabożeństwem w kościele, cerkwi i synagodze, poczem powró-

ciła do zakładu, gdzie wysłuchała stosownych przemówień nauczycieli Lerchera Ferdynanda i Wagnera Alfreda o roli i zasługach Pana Prezydenta w rozwoju państwowości polskiej; poczem rozdano młodzieży świadectwa szkolne za I półrocze.

5) Dnia 19 marca obchodził zakład uroczystym porankiem dzień imienin Wodza Narodu, Pana Marszałka Józefa Piłsudskiego. Już w przeddzień imienin młodzież przystroiła efektownie salę rysunkową i ozdobiła na frontonie gmachu szkolnego portret Marszałka, który dookoła otoczony żarówkami wieczorem zajaśniał wśród białoczerwonych świateł. Młodzież wyznania mojżeszowego wzięła udział w nabożeństwie solennem, które zostało odprawione wieczorem na cześć Marszałka w starej synagodze w przeddzień imienin. W dniu Imienin uroczystość rozpoczęła się wspólnem dla młodzieży szkolnej nabożeństwem w kościele parafjalnym i cerkwi. Po nabożeństwie młodzież w sformowanym pochodzie przedefilowała przed władzami cywilnymi i wojskowymi i wróciła do zakładu na uroczysty poranek, który odbył się w odświetnie przybranej sali w obecności dyrektora zakładu i grona nauczycielskiego. Rozpoczął się przemówieniem nauczyciela Dr. Adolfa Schalla, który w ciepłych słowach do młodzieży podniósł rolę i zasługi Pana Marszałka w walkach o wolność Polski i ofiarną pracę nad Jej odbudową. Następnie uczniowie Partyka Kazimierz z kl. VI. i Rutka Witold z kl. VIII. wygłosili piękne wiersze okolicznościowe, budzące wspomnienia walk Komendanta i legionistów o wolność ojczyzny: Or-Ota „Belweder“ i „Pieśń o Wielkim Człowieku“. Inne punkty programu wykonała symfoniczna orkiestra i orkiestra mandolinistów oraz chór gimnazjalny pod batutą nauczyciela Toczyskiego Leona. W czasie wznoszenia okrzyku na cześć Solenizanta orkiestra odegrała marsz pierwszej brygady. W nastroju świątecznym i rozradowaniu rozeszła się młodzież do domu.

6) Rocznicę Konstytucji 3-go maja uczcił zakład w dniu 2-go maja wieczorem w sali „Sokoła“ uroczystą akademją, którą urządziły wszystkie zakłady średnich szkół męskimi wspólnymi siłami. Akademję zagał porywajacem przemówieniem nauczyciel III gimnazjum P. Wawrzyniec Mazur. Inne punkty programu wykonały chór złożony z uczniów wszystkich szkół średnich, orkiestra symfoniczna oraz orkiestra dęta męskiego seminarjum nauczycielskiego. Chór pod batutą nauczyciela tutejszego zakładu odśpiewał imponująco następujące utwory: Galla „Gdzież to jedziesz Jasiu?“ St. Bursy: „Hej tam w polu jezioro“ i Södörberga „Ptaszyna“. Deklamację wygłosił ze zrozumieniem uczeń III państwowego gimnazjum. Na zakończenie akademji zgromadzona młodzież odśpiewała „Boże coś Polskę“, poczem rozeszła się w podniosłym nastroju do domów. Na drugi dzień 3-go maja młodzież wysłuchała polowej mszy św., odprawionej na boisku sportowem, skąd sformowana oddziałami ruszyła w po-

chodzie ulicami miasta i przedefilowała przed władzami pod pomnikiem Mickiewicza. Obok tych uroczystych obchodów zakład święcił także kilka pomniejszych:

7) I tak dzień 13-go listopada poświęcono patronowi zakładu św. Stanisławowi Kostce. W dniu tym Prefekt ks. kanonik Marjan Urba wygłosił do młodzieży podniosłe kazanie, stawiając jej św. Stanisława Kostkę za wzór do naśladowania. Uroczystość zakończyła się wysłuchaniem mszy św. w kościele O. O. Dominikanów, w czasie której odśpiewał chór gimnazjalny nabożne pieśni.

8) Dnia 31-go października obchodzono „Dzień oszczędności“. Wychowawcy przeprowadzili w swych klasach z uczniami pogadanki na temat znaczenia oszczędności wogóle i o roli, jaką w dziele życia gospodarczego narodu i państwa oszczędność odgrywa.

Przytem zachęcono młodzież do oszczędzania choćby najdrobniejszych kwot w uczniowskiej kasie oszczędności, o której rozwoju jest mowa na innym miejscu niniejszego sprawozdania.

3. Koło Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej Państwa.

W zakładzie tutejszym istnieją dwa Koła L. O. P. P., jedno złożone z nauczycieli, drugie z uczniów. Prezesem Koła pierwszego jest Dyrektor zakładu, opiekunem drugiego oraz sekretarzem i skarbnikiem I-ego nauczyciel inż. Syrek Jan.

W roku sprawozdawczym Koło I liczyło 12 członków zwyczajnych, Koło II 195 członków. Członkowie Koła I opłacali wkładkę miesięczną w kwocie 50 gr. członkowie Koła II w kwocie 10 gr.

Zadaniem Koła drugiego było wyrobienie u uczniów przez odczyty, pogadanki, czytanie czasopism i książek traktujących o lotnictwie i obronie przeciwgazowej, przez wycieczki uczniów do istniejącej w Tarnopolu komory przeciwgazowej oraz modelarstwo lotnicze, zrozumienia, znaczenia i zainteresowania dla lotnictwa jako środka komunikacyjnego w czasie pokoju, a skutecznego środka obrony w czasie wojny.

Jakkolwiek nie było w zakładzie wskutek braku funduszy osobnej pracowni modelarstwa lotniczego, to jednak, doceniając znaczenie modelarstwa w zainteresowaniu uczniów problemami lotnictwa i wykryciu talentów lotniczych, zachęcono ich do budowy modeli lotniczych w pracowni modelarskiej, istniejącej w Państwowej Szkole Przemysłowej w Tarnopolu.

Szczególne zainteresowanie dla modelarstwa lotniczego okazali uczniowie: Litak Stanisław z klasy II-ej, Runiewicz Albin z klasy V-ej i Filipczak Mieczysław z klasy VI-ej.

Podczas konkursów modeli lotniczych, urządzonych z okazji „Tygodnia lotniczego we wrześniu 1929 r. otrzymał I nagrodę w wysokości 50 zł. za najdłuższy lot modelu przez siebie zbudowanego uczeń Runiewicz Albin, uczniowie Filipczak i Litak otrzymali dalsze nagrody. W konkursach urządzanych z tej samej okazji w miesiącu czerwcu 1930 r. dwie pierwsze nagrody po 15 zł. zdobyli uczniowie Filipczak i Runiewicz za najdłuższy i najpiękniejszy lot ich modeli.

Po tak pięknych wynikach, spowodowanych przez szczególne zainteresowanie członków tutejszego Koła uczniowskiego L. O. P. P. dla modelarstwa lotniczego, opiekun starać się będzie w przyszłym roku szkolnym zapewnić uczniom lepsze warunki pracy przez stworzenie w Zakładzie pracowni modelarskiej z funduszków, które obiecano udzielić na ten cel z kasy Wojewódzkiego Komitetu L. O. P. P.

Przy Kole istnieje biblioteczka lotnicza składająca się z książek i czasopism traktujących o lotnictwie i obronie przeciwgazowej. Członkowie Koła I przez składanie miesięcznej wkładki w kwocie 50 gr. przez żywy udział we wszystkich imprezach lotniczych i kursach L. O. P. P. oraz przez odczyty, urządzone dla tutejszej młodzieży z okazji „Tygodni lotniczych“ wykazali głębokie zrozumienie dla potrzeb i znaczenia naszego lotnictwa w czasie pokoju i związanej z niem obrony przeciwgazowej w czasie wojny.

c) Wychowanie naukowe,

Aby ułatwić młodzieży samodzielną pracę nad własnym wykształceniem i dać jej możliwość rozwijania umysłu w kierunku umiłowanego przedmiotu, prowadzono w zakładzie Kółka naukowe i prenumerowano dla „Czytelni“ następujące pisma: Iskry, Stadjon, Ilustracja Szkolna, Harcerz, Młody Lotnik, Na Tropie, Sport Wodny, Język Polski, Filomata.

1. Czytelnictwo i biblioteka uczniów.

Czytelnia dla braku ubikacji mieściła się tymczasowo w izbie harcerskiej, w której gromadzili się uczniowie w godzinach popołudniowych na godziwą rozrywkę.

1. Biblioteka uczniów.

Uczniowie bardzo wydatnie korzystali z biblioteki uczniowskiej, która w obecnym stanie zaspokaja potrzeby uczniów w związku z ich nauką szkolną, dostarczając im doborowej lektury w postaci powieści dla młodzieży, autorów polskich i obcych, uczniom zaś klas wyższych obok powieści książki

o treści naukowej z historii literatury, historii i geografji. Powiększanie biblioteki w roku bieżącym dzięki wydatnej subwencji Ministerstwa W. R. i O. P. sprowadziło o wiele żywsze czytelnictwo uczniów aniżeli w poprzednich latach szkolnych.

Czytelnictwo uczniów w roku szkolnym 1929/30 i ruch książek w bibliotece przedstawia następująca tablica:

Klasa	Liczba uczniów w klasie	Liczba uczniów wypożyczających książki	Liczba uczniów nie pożyczających książek	Liczba książek pożyczonych	Ilość książek średnio przypad. na jednego ucznia pożyczającego	Rozpiętość minimalnej i maksymalnej liczby książek pożyczonych przez poszczególnych uczniów
I	46	43	3	667	15	od 1 do 38
II	31	27	4	651	24	„ 2 „ 73
III	25	24	1	563	23	„ 2 „ 52
IV	18	17	1	392	23	„ 2 „ 71
V	16	14	2	218	15	„ 2 „ 55
VI	18	16	2	276	17	„ 1 „ 44
VII	24	24	—	382	15	„ 1 „ 56
VIII	25	23	2	333	14	„ 1 „ 43
	203	188	15	3482	18 do 19	—

Książki wypożyczano uczniom po 5-tej lekcji nauki szkolnej cztery razy w tygodniu. Z biblioteki niemieckiej korzystali uczniowie klas V-VIII, którzy przeczytali 47 książek.

2. Kółko Polonistyczne.

Członkami kółka polonistycznego byli uczniowie kl. VII i VIII, których liczba dochodziła do 30. Zarząd kółka stanowili Kazimierz Włosek ucz. kl. VII jako przewodniczący, Adolf Speiser ucz. kl. VII jako sekr. i Witold Rutka ucz. kl. VIII jako skarbnik. Wybrany zarząd miał załatwiać wszelkie formalne sprawy kółka. Posiedzenia odbywały się co 3 tygodnie. Na posiedzeniach zajmowano się twórczością Stanisława Wyspiańskiego, a lekturą podstawową była „Noc listopadowa“. Przy lekturze wskazywano na walory artystyczno-ideowe twórczości poety, które w końcu ujęto w pewne problemy. Analiza „Nocy listopadowej“ wprowadziła uczniów w twórczość Wyspiańskiego, budząc zainteresowanie dla innych utworów tego poety. W związku z tem członkowie kółka opracowali sprawozdawczo w formie referatów następujące zagadnienia:

1) Stanisław Wyspiański jako człowiek i artysta (do okresu krakowskiego) W. Mokanek ucz. kl. VIII.

2) Stanisław Wyspiański jako człowiek i artysta (od okresu krakowskiego) J. Landesberg ucz. kl. VIII.

3) Pojęcie dramatu u Wyspiańskiego A. Speiser ucz. kl. VII.

4) Mistyka Wyspiańskiego K. Włosek ucz. kl. VII.

5) Wyspiański a Hamlet S. Abend ucz. kl. VII.

6) Metafizyka Wyspiańskiego M. Karpf ucz. kl. VII.

Po referatach odbywała się dyskusja.

Opiekunem kółka był nauczyciel Dr. Adolf Schall.

3. Kółko filologiczne.

Po rozpoczęciu roku szkolnego zorganizowało się Kółko filologiczne na posiedzeniu dnia 12-go października 1929 roku w obecności profesorów Piotra Szewczyka i Marjana Kosiaka. Do Kółka należeli prócz dojeżdżających uczniowie klas VI, VII i VIII. Prezesem był Uślip Maks ucz. kl. VIII, wiceprezesem Rubin Kazimierz ucz. kl. VIII, sekretarzem Günsberg Jachiel ucz. kl. VII, skarbnikiem Speiser Adolf ucz. kl. VII.

Celem kółka było rozszerzyć wiadomości uczniów z filologii klasycznej i zachęcić do samodzielnej pracy i lektury w tym kierunku. Opiekun Kółka prof. Kosiak, rozdając tematy, starał się uwzględnić zakres zainteresowania danego ucznia, o ile tylko mógł z własnej biblioteki dostarczyć uczniom odpowiednich książek. Zgłaszający uceń otrzymywał ogólne wskazówki, jak ma opracować otrzymany temat i pewien czas na jego wykonanie. Po wygłoszeniu referatu odbywała się zawsze dyskusja. Uczniowie powoli się ośmielali i coraz chętniej zabierali głos. Wyniki tej dyskusji zbierał krytycznie i uzupełniał na końcu swemi uwagami opiekun kółka. Uwzględniając treść i formę referatu, jego słabe i dobre strony, starał się życzliwą i przyjazną krytyką zachęcić innych uczniów do takiej pracy.

Członkowie kółka wygłosili następujące referaty:

23. XI. Uślip Maks, ucz. kl. VIII: Istota państwa greckiego.

7. XII. Ochs Norbert, ucz. kl. VIII: Cele i znaczenie kultury klasycznej.

11. I. Rubin Kazimierz, ucz. kl. VIII: Rozwój wychowania rzymskiego.

22. II. Ochshorn Maurycy, ucz. kl. VIII: Kultura egejska i jej wpływ.

22. III. Olender Piotr, ucz. kl. VIII: Taktyka wojenna starożytnych z rzutem oka na czasy obecne.

Liczba członków obecnych na posiedzeniach wahała się między 14 a 42; przeciętnie było obecnych na posiedzeniach

28 uczniów. Największego procentu dostarczała kl. VIII, mniej uczęszczała kl. VII, a najmniej kl. VI. W dyskusji brało udział od 3-7 osób, przeciętnie 5.

Z inicjatywy samych uczniów konstituujące zgromadzenie dnia 12-go października 1929 r. nałożyło na wszystkich członków obowiązkową wkładkę miesięczną 10 gr. Pieniądze stąd pochodzące przeznaczono na zapoczątkowanie biblioteczki filologicznej. W jej skład mają wchodzić popularne dziełka z zakresu filologii klasycznej i przekłady z języka łacińskiego i greckiego na język polski, aby zaznajamiać uczniów z celnymi dziełami starożytnych nieczytanymi zwykle w oryginale. Biblioteczka filologiczna ma wejść jako poddział do gimnazjalnej biblioteki dla uczniów.

Dotychczas sprawiono 4 dziełka:

1) Arystofanes „Chmury“ w przekł. Bogusława Butrymowicza i ze wstępem Jerzego Kowalskiego.

2) Plautus „Żołnierz Samochwał“, przeł. i oprac. Gustaw Przychocki.

3) Platon „Protagoras“, przetłum. i wstępem zaopatrzył Witwicki.

4) Jan Mazouzean, Pogadanki o łacinie, tłum. Marja Sępniewska.

Dochody kółka były następujące:

M i e s i ą c	kl. VI	kl. VII	kl. VIII	R a z e m
listopad 1929	1:30	2:80	2:90	7.—
grudzień 1929	1:30	2:70	2:90	6:90
styczeń 1930	0:30	2:55	2:90	6:75
luty 1930	0:40	2:55	1:80	4:75
marzec 1930	0:30	2:05	0:40	2:75
kwiecień 1930	0:30	2:05	—	2:35
maj 1930	—	2:05	—	2:05
Suma	4:90	16:75	10:90	32:55

Rozchody: Mazouzean 2:80 zł., inne książki 8:82 zł., razem 11 zł. 62 gr. Ponieważ dochody wynosiły 32 zł. 55 gr., pozostaje zatem saldo 20 zł. 93 gr. Za to ma kółko oprawić 3 książki i nabyć parę nowych.

4. Kółko historyczne.

Do kółka historycznego należeli uczniowie z kl. IV-VIII. Posiedzenia odbywały się w miarę przygotowanych referatów, z którymi uczniowie sami się zgłaszali. Referaty wygłosili następujący uczniowie:

Z kl. IV Adolf Buczkowski: Głos żywy i słowo nieżywe w starożytności a dzisiaj.

Z kl. VII Bronisław Laskowski: Sprawa polska w dobie Napoleona.

Z kl. VII Kazimierz Włosek: Romuald Traugutt.

Z kl. VII Samuel Abend: Noc listopadowa.

Opiekunem kółka historycznego był naucz. Ferdynand Lercher.

d) Wychowanie estetyczne.

Poczucie piękna i smak estetyczny budziły u młodz. niewątpliwie czytanie i rozbiór estetyczny arcydzieł swojskiej i obcej literatury. Budziło je również kultywowanie muzyki i śpiewu, na które to przedmioty uczęszczali uczniowie także kl. IV-VIII dzięki zorganizowaniu nauki nadobowiązkowej tych przedmiotów.

Na naukę muzyki uczęszczało 60 uczniów. Naukę prowadził nauczyciel kontraktowy, kapitan rezerwy, Leon Toczyski w następujących zespołach:

1. Zespół początkujących w grze na skrzypcach przez 2 godz. tygodniowo.

2. Zespół zaawansowanych w grze na skrzypcach przez 2 godz. tygodniowo.

3. Zespół mandolinistów przez 2 godz. tygodniowo.

4. Zespół orkiestralny złożony z 14 uczniów. Obsada: 3 skrzypce pierwsze, 3 wiolino obligato (mandoliny), 3 mandoliny drugie, 1 berda, 3 gitary. Ćwiczenia i próby odbywały się przez 2 godz. tyg. a w razie występów częściej.

Zespół orkiestralny występował z popisem na wszystkich uroczystościach szkolnych.

Chór gimnazjalny, do którego należało 30 uczniów z kl. IV-VIII odbywał próby przez 2 godziny w tygodniu. Chór występował na uroczystościach szkolnych oraz w czasie nabożeństw w kościele dominikańskim i parafjalnym pod batutą nauczycielki Rybakówny, lub nauczyciela Leona Toczyskiego. Nauka odbywała się przy harmonjum. Przerobiono następujące pieśni:

a) Kościelne z wydawnictwa T. Flaszy:

1. Pieśń moja Bóg.

2. O sanctissima.

3. Bądź mi litościw.

4. Panie ty widzisz.

5. Wisi na krzyżu.

6. Wiatr w przelocie.

7. Bogarodzico — J. Galla.

b) świeckie: J. Galla: Gdzież to jedziesz Jasiu.

St. Bursa: Hej tam w polu jezioro.

Södörberg: Ptaszyna.

L. Kuba: Z tamtej strony jezioreczka.

Żakowski: Powitanie wolności.

Ks. Polita: Marsz legji studenckiej.

Miłek: Jedzie, jedzie na kasztance.

„ Jak wspaniała nasza postać.

„ Pieśń do pracy.

Aby budzić zamiłowanie w pięknie żywego słowa kierowano uczniów na przedstawienia teatralne i recytacje.

Dnia 13 grudnia wysłuchała młodzież prześlicznych recytacyj i deklamacyj Kazimiery Rychterówny.

e) *Wychowanie fizyczne.*

Ćwiczenia gimnastyczne odbywały się w wymiarze 3 godz. tygodniowo dla każdej klasy, według systemu Linga w zastosowaniu W. Sikorskiego z uwzględnieniem wieku i stopnia rozwoju fizycznego.

Ponieważ w budynku własnym niema sali gimnastycznej, ćwiczone w wynajętej na ten cel sali „Sokoła“, przyczem korzystano i z boiska Sokoła.

Ćwiczenia odbywała młodzież w przepisany przez Ministerstwo W. R. i O. P. stroju gimnastycznym.

W porze letniej i wczesną jesienią ćwiczenia odbywały się na boisku Sokoła.

Uzupełnieniem ćwiczeń gimnastycznych były gry i zabawy w godzinach popołudniowych pod nadzorem wychowawcy fizycznego.

Ilość godzin przeznaczonych na gry, zabawy i sporty wynosiła w porze letniej i wczesną jesienią 12 godzin tygodniowo, w porze zimowej gier i zabaw nie odbywano. Z zabaw uprawiano podrywkę podawaną i rzucaną, obronę twierdzy, kozaka i tatarszyna, wrywanę i trzeciaka.

Z gier uprawiano palant, kwadronta, piłkę graniczną, siatkówkę, koszykówkę, hazenę i piłkę ręczną.

Najwięcej zwolenników miały wśród młodszych uczniów t. j. do klasy III włącznie, kwadrant, palant i piłka graniczna.

Młodzież, od klasy IV począwszy, uprawiała najchętniej hazenę i piłkę ręczną. W roku sprawozdawczym ze szczególnem zamiłowaniem uprawiała siatkówkę i piłkę koszykową młodzież klasy V.

Gimnazjalna drużyna piłki ręcznej, rozegrała z drużynami innych Zakładów szereg rozgrywek, wychodząc z nich zwycięsko.

I tak w rozgrywce Gimnazjum I i II w stosunku 4 : 4

„ I i III „ „ 3 : 2

„ I i IV „ „ 5 : 4 i 3 : 0.

W skład drużyny reprezentacyjnej wchodził następujący uczniowie: atak - Pytel Paweł, Bogusławski Stanisław, Speiser Adolf, Czaplicki Józef i Twardowski Bronisław, pomoc - Wojtuś Jan, Radaczyński Tadeusz i Partyka Kazimierz, obrona - Rokicki Stanisław i Wyspiański Tadeusz, bramkarz - Bakowski Konstanty.

Jako rezerwowi gracze: Dziedzic Ignacy, Kromp Józef. Kapitanem drużyny był uczeń kl. VII Rokicki Stanisław. Z początkiem roku szkolnego zakupiono dla drużyny piłki ręcznej koszulki w kolorze granatowym i czerwonym dla występów reprezentacyjnych z innymi zakładami. W ten sposób drużyna piłki ręcznej była 1 drużyną występującą we własnych kolorach.

Oprócz gier i zabaw uprawiała młodzież w godzinach popołudniowych **lekkoatletykę**, na którą składały się bieg do 100 m, skok w dal i wyż, skok o tyczce, rzut dyskiem i oszczepem i pchnięcie kulą. Ćwiczenia lekkoatletyczne poprzedzono specjalną zaprawą lekkoatletyczną.

W czasie święta sportowego Przysposobienia wojskowego i Wychowania fizycznego stawiali nasi uczniowie do zawodów w dopuszczalnej liczbie 3 uczni, osiągając w pięcioboju następujące wyniki:

L.P.	IMIĘ i NAZWISKO	Bieg 100 m	Skok w dal	Skok w wyż	Pchnięcie kulą	Rzut granatem	Ilość zdobytých punktów
1	Pytel Paweł	13 ³ / ₄ sek.	5·13 m.	134 cm.	9·60 m.	47·50 m.	1863·46
2	Partyka Kazimierz	13 ² / ₂ sek.	4·83 m.	116 cm.	7·64 m.	36·— m.	1197·45
3	Radaczyński Tad.	13 ¹ / ₅ sek.	5·18 m.	134 cm.	8·36 m.	46·— m.	1709·80

Ósme miejsce w zawodach zdobył Pytel Paweł.

Na całokształt wychowania fizycznego składały się jeszcze **sporty**, z których na pierwsze i najulubieńsze miejsce wybijał się sport pływacki i wioślarski. Do rozwoju tych sportów przyczyniła się własna pływalnia i przystań wioślarska, powstała w roku szkolnym 1926/27, jako pierwsza w Tarnopolu przystań i pływalnia szkolna.

Pływalnia jest zaopatrzona w 2 wędki do nauki pływania, 2 pasy korkowe i pomost do nauki pływania. Do rozbierania się służą 2 szatnie, w których równocześnie mieszczą się przybory wioślarskie.

Przystań posiada 3 łodzie typu płaskodenno-ślizgowego. W roku bieżącym przystąpiono do gruntownej naprawy łodzi i zaopatrzone je w 12 nowych wiosł.

Oprócz pływactwa i wioślarstwa uprawiała młodzież sport strzelecki i łucznictwo.

Zakład posiada własny flobert, a w roku bieżącym zakupiono 1 łuk, dzięki czemu że sport strzelecki jest obecnie zupełnie dobrze postawiony.

Łucznictwo w roku bieżącym nie zostało należycie wyzyskane z powodu braku dostatecznej ilości strzał, lecz w przyszłości rozwinie się jako jeden ze sportów interesujących bardzo młodzież.

W porze zimowej uprawiała młodzież sport łyżwiarski. W roku sprawozdawczym ułatwiło młodzieży możliwość korzystania z tego pięknego i zdrowego sportu otwarcie toru ślizgawkowego przez Powiatowy Komitet P. W. i W. F. i udzielenie młodzieży sezonowych kart w cenie 3 zł. za sezon.

Tak gry i zabawy, jako też i lekkoatletyka odbywały się na boisku Sokoła z wyjątkiem poniedziałku i środy, w które to dni korzystano z placu sportowego od godz. 15-17:30.

Z chwilą otwarcia przystani cały ruch sportowy przeniósł się na przystań i sąsiadujące z przystanią błonie miejskie, gdzie młodzież mogła uprawiać gry, lekką atletykę a równocześnie korzystała z kąpieli i wioślarstwa. Pływalnia nie tylko skupiała młodzież naszego zakładu, ale korzystali z niej i uczniowie z innych zakładów, nie posiadających własnych pływalni.

Przeciętna frekwencja w godzinach popołudniowych wynosiła 35 uczniów.

Przeciętna frekwencja pływalni wynosiła 80 uczniów dziennie. W dni ciepłe frekwencja pływalni dochodziła do 200 uczniów, wliczając w nią młodzież z innych zakładów.

W dniach 24 i 25 czerwca odbyło się staraniem wszystkich zakładów Święto sportowe młodzieży szkolnej, połączone z zawodami lekko-atletycznymi między-szkolnymi, z których sprawozdanie umieszczone będzie w roku następnym.

Hufiec szkolny przysposobienia wojskowego.

Kwestja obrony granic i wychowania młodzieży w stałym pogotowiu do obrony znajduje swój wyraz w Hufcu szkolnym. W skład Hufca wchodzi młodzież klasy VI i VII, podzielona na dwa oddziały, w których przechodzi wyszkolenie strzeleckie i bojowe. Do Hufca należy młodzież w ciągu 2 lat. Ćwiczenia odbywają się w godzinach popołudniowych w wymiarze 3 godz. tygodniowo dla każdego stopnia.

W skład I stopnia przysposobienia wojskowego wchodzili następujący uczniowie: Biskupski Stanisław kl. V, Bogusławski Stanisław kl. VI, Baworowski Marjan kl. VI, Batkowski Konstanty kl. IV, Rybak Jarosław kl. VI, Stadnik Roman kl. VII, Horwat Jan kl. VII, Mazurek Jan kl. VI, Partyka Kazimierz kl. VI, Nakonieczny Józef kl. VI, Jaciuk Władysław kl. V, Skoropada Mikołaj kl. VI, Grzegorzewicz Franciszek kl. VI, Filipczak Mieczysław kl. VI, Włosek Kazimierz kl. VII.

Do drugiego stopnia należeli wyłącznie uczniowie kl. VII, z wyjątkiem Radaczyńskiego Tadeusza, Sąsiadka Stanisława i Góralskiego Jana z kl. VI. i tak: Bieler Joachim, Wojtuś Jan, Wyspiański Tadeusz, Szutt Jan, Kowal Paweł, Speiser Adolf, Laskowski Bronisław, Brauner Izydor, Kahane Jakób, Pfeffer Samuel, Perlmann Selig, Ehrenkranz Majer, Karpf Mojżesz i Weinstock Dawid.

Całokształt przysposobienia wojskowego zamyka obóz, w którym przebywa młodzież 6 tygodni, uzyskując świadectwo, które zapewnia zniżkę czasu służby wojskowej o 3 miesiące i daje możliwość odroczenia służby celem ukończenia studjów. Obozy przysposobienia wojskowego odbywają się w miesiącach letnich, a miejscowości, w których są urządzone, są zawsze w górach, wśród lasów, co zapewnia młodzieży doskonałe warunki wypoczynkowe i zdrowotne.

W roku sprawozdawczym zgłosiło się do obozów 13 uczniów.

Zakończeniem rocznej pracy w Hufcu jest Święto Przysposobienia wojskowego i Wychowania fizycznego, połączone z zawodami strzeleckimi i lekkoatletycznymi. W skład zawodów strzeleckich wchodziło w roku sprawozdawczym strzelanie na 100 m z karabinu i na 50 m. z broni małokalibrowej.

Do zawodów zgłosiło się 3 ucz. a mianowicie: Partyka Kazimierz z wynikiem 41 punktów, Radaczyński Tadeusz z wynikiem 34 punktów, Włosek Kazimierz, z wynikiem 40 punktów. Ogólna ilość zdobytych punktów w strzelaniu na 100 m. zespołu I Gimnazjum wynosiła 115 punktów.

Oficerem instrukcyjnym był Kapitan Kruczkowski z 54 p. p. Opiekunem hufca z ramienia Zakładu był nauczyciel wychowania fizycznego Antoni Szmilewski.

Drużyna harcerska.

W zakładzie istnieje drużyna harcerska, założona w roku 1921 jako III. Tarnopolska Drużyna Harcerska im ks. J. Poniatowskiego. W myśl hasła „Bóg i ojczyzna“ starano się w roku sprawozdawczym wychowywać młodzież na dobrych Polaków katolików. Życie harcerzy, unormowane prawem harcerskim,

wywierało wpływ i na innych uczniów. Rządząc się tem prawem, dawali harcerze przykład innym uczniom zakładu, spełniając wzorowo obowiązki szkolne i religijne. (W drugim półroczu, wśród harcerzy, słabszych uczniów nie było). W czasie wycieczek, urządzanych w okolice Tarnopola, których celem było zapoznanie się z cechami charakterystycznymi i zwyczajami ludności, potrafili sobie harcerze zjednać ludność wiejską swem serdecznem z nią obcowaniem i bezinteresowną pomocą do tego stopnia, że witano ich po wsiach jako dobrych znajomych.

W roku sprawozdawczym uruchomione zostały warsztaty stolarskie, wypożyczone drużynie przez Dyрекcję zakładu. Robotami stolarskimi kierował naucz. A. Szmilewski, opiekun drużyny. Oprócz najpotrzebniejszych sprzętów do świetlicy harcerskiej, wykonała drużyna na zamówienie Łódź dla II. państw. gimn. w Tarnopolu. Łódź ta o tyle jeszcze zasługuje na uwagę, że jest pierwszą w Tarnopolu łodzią, zbudowaną na wzór łodzi sportowych z jeżdżącemi siodełkami i charakterystycznymi wiosłami. Pozatem drużyna zaopatrzyła się w laski harcerskie i najpotrzebniejsze narzędzia stolarskie. Drużyna brała żywy udział w ruchu harcerskim Hufca tarnopolskiego, jak w wycieczce do historycznego Zbaraża i Trembowli. Mniejszych wycieczek w okolice Tarnopola było 12. Do Gajów i Berezowicy W. 4, Petrykowa 2, Kutkowiec 2, Proniatyna 1, Janówki 1, Białej 2. Drużyna brała czynny udział w Akademji Harcerskiej, urządzonej z okazji 400-letniej rocznicy urodzin wielkiego poety Jana Kochanowskiego i „Tygodniu Harcerskim“, trwającym od 15—22 czerwca b. r. W czasie pokazowego obozowania, harcerze naszej drużyny zbudowali most pionierski na kozłach i maszt z galeryjką w stylu zakopiańskim. W czasie „Tygodnia“ drużyna zajęła się zapamiętaniem grobami powstańców polskich, znajdującemi się na cmentarzu obok cerkwi grecko-katolickiej.

Drużyna liczyła na początku roku sprawozdawczego 32 członków, przy końcu zaś 53. Z tych 1 posiada stopień I-szy ćwika, 3-ch II-gi wywiadowcy, a 34 stopień III-ci młodzika.

Organizacja drużyny oparta na systemie zastępowym. Z pięciu zastępów drużyny na szczególną uwagę zasługuje zastęp I „Wioślarski“, rekrutujący się z uczniów kl. VI. Komendantem drużyny był Kazimierz Partyka ucz. kl. VI. Opiekę z ramienia zakładu sprawował naucz. Antoni Szmilewski.

Sprawozdanie kasowe III tarnopolskiej drużyny harcerskiej za rok 1930.

Dochód.

Rozchód.

Wyszczególnienie	Zł.	gr.	Uwaga	Wyszczególnienie	Zł.	gr.
Pozostałość z r. 1929	12	10				
Od naucz. Szmilewskiego	62	50	pożyczka	Opłaty organizacyjne	61	—
Z opłat miesięcznych	26	80		Wydatki administracyjne	76	63
Z zarobków	271	10		Zwrot pożyczek	17	20
Z zabawy	313	10		Pożyczki dla harcerzy	105	40
Inne pożyczki	23	20		Wydatki na budowę łodzi	144	55
Wyciąg z ksiąteczki kas.	70	—		Wkładka na ksiąteczkę Miejskiej Kasy Oszczędności	250	—
Ze zwrotów pożyczek	34	41				
Razem	813	21		Rozchód	654	78
				Pozost.	158	43
				S ^a	813	21

STAN ZDROWOTNY UCZNIÓW WEDŁUG SPRAWOZDANIA LEKARZA SZKOLNEGO.

W bieżącym roku szkolnym przeprowadzono badania indywidualne uczniów całego zakładu w liczbie 204. Uczniów fizycznie słabych badano przed końcem roku szkolnego po raz wtóry, celem udzielenia im wskazówek na okres wakacyjny. Ogółem dokonano badań 436. Chorób zakaźnych w zakładzie nie było, na grypcę chorowało dwóch uczniów, z tych jeden na zapalenie opłucnej wysiękowej; zauważono wiele zachorowań na gardło. Wyniki badań podaje niżej zamieszczona tabela:

Klasa	Ilość uczniów zbadanych	Odżywienie dobre	Odżywienie średnie	Odżywienie mierne	Skłonność, lub podejrzenie o gruźlicę	Nieżyty szczytów płuc i dróg oddech.	Powiększenie gruczołów chłonnych	Powiększenie migdałków	Gruźlica czynna (otwarta)	Skrzywienie kręgosłupa	Wady serca	Niedokrwistość	Próchnica zębów	Nos i bole głowy	Wady wzroku	Zwolnienie z ćwiczeń cielesnych zupełne
I	46	20	15	11	—	5	1	6	—	—	1	—	2	1	—	—
II	31	10	16	5	1	8	2	1	—	—	—	5	—	1	—	—
III	26	15	5	6	—	4	1	2	—	—	1	1	—	—	—	—
IV	19	10	4	5	—	2	—	3	—	—	4	5	—	—	—	—
V	15	7	5	3	—	5	—	2	—	1	1	3	—	4	—	—
VI	17	9	7	1	—	3	1	2	—	—	—	—	—	1	—	—
VII	25	12	9	4	1	8	—	2	—	—	5	3	1	4	—	—
VIII	25	15	9	1	1	8	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—
Razem	204	98	70	36	3	43	5	18	—	1	14	17	3	12	—	—

Z zestawienia wynika, że wśród młodzieży stwierdzono wiele przypadków nieżyty szczytów płuc, niedokrwistości i powiększenia migdałków z zajęciem nosa; pokaźną liczbę wykazuje rubryka zaburzeń serca, zwłaszcza w kl. IV-tej i VII-ej, co też jest następstwem nierozsądnego uprawiania sportu. Wybitną skłonność do gruźlicy zauważono u dwóch uczniów. Wobec powyższego, ważnym postulatem jest troska o dożywianie młodzieży w ciągu roku przyszedłego i urządzanie kolonij wakacyjnych. Czystość osobista uczniów, kontrolowana łącznie z pogadankami sześciokrotnie w ciągu roku szkolnego, jest zupełnie zadowalająca; wszawicy, świerzbu i jaglicy nie stwierdzono. W razie stwierdzenia wady, dolegliwości poważnych i przewłocznych lekarz szkolny kierował uczniów do lekarzy, specjalistów lub lekarzy dentystów, wszystkim udzielono wskazówek na okres wakacyjny. Wygląd budynku, który lekarz szkolny zwiedził z początkiem roku szkolnego, przedstawia się pod względem higienicznym, pomimo jego budowy z odległej przeszłości, nader korzystnie tak zewnątrz jakoteż wewnątrz. Utrzymanie tego budynku wymaga wiele wysiłku. Ujemną stroną tej starej budowy w uwzględnieniu jej przeznaczenia obecnego jest brak dostatecznej ilości światła w salach szkolnych. Cennym nabytkiem dla zakładu jest urządzenie łazienki z natryskami, z których młodzież w całej pełni korzystała. Odczuwa się brak sali gimnastycznej, którą zastępuje sala Sokoła. Lekarz szkolny pozostawał w ciągłym porozumieniu z nauczycielem gimnastyki. Propaganda higieny odbywała się przez częste pogadanki w klasach o higienie ubrania, skóry, nosa, rąk i jamy ustnej jakoteż przy sposobności badań indywidualnych i przeglądzie każdego ucznia w klasie. Dnia 6 marca 1930 wygłosił lekarz szkolny 2 wykłady z przezręczami o gruźlicy - po rozdaniu broszur, afiszów i znaczków dla niższych i wyższych klas z osobna. Dnia 11 marca wygłosił dla całego zakładu wykład pt. Alkoholizm i jego skutki. Ponadto uczniowie widzieli film propagandowy, wyświetlony przez Tow. walki z gruźlicą za staraniem lekarza powiatowego.

f) Wychowanie gospodarcze.

Uczniowska Kasa Oszczędności.

Uczniowska Kasa Oszczędności jest instytucją szkolną, mającą dla młodzieży gimnazjalnej doniosłe znaczenie wychowawcze i praktyczne.

Co roku w miesiącu październiku obchodzimy w całym Państwie „Dzień Oszczędności“, poświęcony rozpowszechnianiu wśród najszerzych warstw ludności idei oszczędzania, która ma bardzo ważne znaczenie dla rozwoju ekonomicznego i kulturalnego Państwa. Szkoły średnie. — których głównem zadaniem jest wychowywanie młodzieży na dzielnych obywateli Państwa,

przejętych głęboko troską o dobro Ojczyzny i chęcią służenia jej na każdym polu, z natury rzeczy, w „Dniu Oszczędności“ biorą żywy udział w akcji propagandowej. — We wszystkich szkołach urząda się wtedy stosowne wykłady lub pogawędki i zachęca się uczniów do realizowania hasła oszczędności przez założenie Ucz. Kas. Oszcz., względnie przystąpienie do już istniejących. — Ale poza tą myślą patriotyczną w zachęcaniu i przyzwyczajaniu uczniów do robienia oszczędności tkwi jeszcze pewien bardzo ważny moment umoralniający. Uczeń przyzwyczajony do cnoty oszczędzania — jako civis academicus nie tak łatwo ulegać będzie różnego rodzaju pokusom „złotej wolności akademickiej“ nie będzie młodzieńcem rozrzutnym lub lekkomyślnym.

U. K. O. umożliwiał każdemu uczniowi uzyskanie — po złożeniu egzaminu dojrzałości-kapitału, potrzebnego do rozpoczęcia studjów uniwersyteckich. I najbiedniejsi rodzice potrafili dla dziecka swego odkładać po kilkanaście groszy dziennie; z tych kwot drobnych, składanych systematycznie od kl. I do kl. VIII, urosnie wraz z odsetkami składanemi kapitał, który wystarczy na wyekwipowanie nowego akademika, wyjazd do miasta uniwersyteckiego i utrzymanie przynajmniej w pierwszych kilku miesiącach, dopóki sobie nie znajdzie jakiejś lekcji lub innego stosownego zajęcia.

Organizacja U. K. O.

Zbieranie składek oszczędnościowych odbywa się w ten sposób, że uczniowie składają pieniądze zaoszczędzone w dowolnej kwocie na ręce swoich opiekunów klas, którzy z końcem każdego miesiąca oddają zebrane sumy wraz z odpowiednimi wykazami uczniów kierownikowi U. K. O. — Uczeń, posiadający przynajmniej 2 zł., otrzymuje na własne imię i nazwisko wystawioną książeczkę wkładkową P. K. O. — Wszystkie książeczki wkładkowe zdeponowane są w Kancelarji Dyrekcji gimn. a skoro składki groszowe jakiegoś właściciela książeczki wkł. urosną do kwoty, wynoszącej całkowitą ilość złotych, kierownik klasy odsyła pieniądze te do P. K. O., które daną kwotę wpisuje do odnośnej książeczki wkładkowej. Wyjmować pieniądze z U. K. O. wolno tylko w wyjątkowych wypadkach za zezwoleniem opiekuna klasy i kierownika U. K. O.

Sprawozdanie kasowe :

Liczba uczestników U. K. O. wynosi 109; z tych książeczki wkładkowe P. K. O. posiada 71. Od wszystkich uczestników zebrano 547-76 zł., z której to kwoty 514 zł. przypada na właścicieli książeczek wkładk. P.K.O., reszta 33-76 zł. na uczestników U.K.O.,

których składki całoroczne nie dochodzą jeszcze do 2 zł. — Szczegółowo przedstawia stan obecny następująca tabela:

Klasa	Liczba uczestn. U. K. O.	Książeczka wkładowa P. K. O. ma :			
		uczni.	na kwotę w złotych		
			maksym.	min.	inne kwoty
I	34	19	134 ₁	2 ₃	3 ₄ , 4 ₄ , 5 ₂ , 7 ₁ , 8 ₁ , 10 ₁ , 11 ₁ , 20 ₁ ,
II	23	10	85 ₁	2 ₆	3 ₂ , 5 ₁
III	13	6	10 ₁	2 ₂	6 ₂ , 9 ₁
IV	13	13	28 ₁	2 ₉	3 ₂ 15 ₁
V	4	1	7	—	
VI	6	6		2 ₆	
VII	16	16	11 ₁	2 ₁₂	3 ₂ 10 ₁

UWAGA: Indeks przy danej liczbie złotych podaje liczbę uczniów.

Uczniowską Kasę Oszczędności prowadził prof. O. Graubart.

Bursa Polska im. Dr. Maurycego Maciszewskiego jest własnością Towarzystwa Bursy Polskiej. Prezesem jest dyrektor I Państw. Gimn. Dominik Pytel.

W bursie mieszkają przeważnie uczniowie I Państw. Gimnazjum. Przy końcu bieżącego roku szkolnego było ich 23, z II Państw. Gimn. 6 ucz., z III Państw. Gimn. 7 ucz., ze Szkoły Handlowej T. S. L. 1, razem 37.

Oplata miesięczna wynosiła cały czas 60 zł., wpisowe 10 zł. Pełną opłatę uiszczają 29 uczniów, po 40 zł. 2 ucz., połowę 4 ucz., całkiem uwolnionych od opłaty było 2 ucz.

Bursa daje oprócz utrzymania także opiekę i nadzór. Do pomocy w nauce mają uczniowie 5 map ściennych. Czas wolny od zajęć spędzają albo na podwórzu bursackim albo idą na przechadzkę albo uprawiają sporty. W razie niepogody grają na mandolinach, w szachy lub czytają książki.

Mimo szczupłych funduszy Zarząd Bursy wprowadza stale ulepszenia w budynku i urządzeniu. Obecnie roku szkolnego wychowankowie otrzymali oprócz jednej uczelni jeszcze drugą z całkiem nowym urządzeniem tak, że jadalnia służy tylko do jedzenia. Stan zdrowotny bursy był dobry. Poza rozmaitemi formami zaziębienia i lekkimi chorobami żołądkowymi w porze chłodnej, bursy nie wykazywała żadnych chorób. Ale i te choroby nie mogły się rozszerzyć dzięki istnieniu odosobnionej infirmerji, dokąd przenosi się natychmiast chorych. Jedyny wypadek przy-

wiezionego świerzba natychmiast zlokalizowano, oddając chorego do szpitala i przeprowadzając gruntowną dezynfekcję.

Opiekę lekarską sprawował przez poważną część roku ś. p. Dr. Zdzisław Stobiecki. Po jego śmierci objął obowiązki lekarza bursackiego Dr. Karol Rosenfeld.

Wielką wadą bursy jest brak wodociągów i w związku z tem odpowiedniej umywalni i higienicznych miejsc ustępowych. Pewne roboty wstępne są już wykonane, ale brak dalszych większych funduszków, aby zrobić resztę. Niestety mimo wysiłków Zarząd dotychczas nie mógł zdobyć odpowiednich funduszków. Różne podania pozostały bez skutku, zwłaszcza podania do Ministerstwa Pr. i O. Sp., choć były dostatecznie udokumentowane i przychylnie zaopiniowane przez województwo w Tarnopolu.

Prefektem bursy jest prof. I Państw. Gimnazjum Marjan Kosiak, który prowadził wszystkie czynności administracyjne razem z wielką książkowością, sprawował nadzór pedagogiczny i zarządzał budynkiem bursy.

Koło opieki Rodzicielskiej.

Dzięki zabiegom Dyrektora Zakładu zawiązało się w roku sprawozdawczym Koło Opieki Rodzicielskiej, którego celem jest współpraca domu rodzicielskiego ze szkołą w dwóch kierunkach: niesienia materialnej pomocy młodzieży oraz troska o moralne, duchowe i kulturalne jej podniesienie.

Członkami Koła są rodzice i opiekunowie uczniów.

Początek Koła jest trudny, ponieważ rodzice młodzieży w 40% mieszkają poza miejscem szkoły, a z miejscowych rodziców tylko garstka interesuje się celami Koła, współpracując w niem ze szkołą. Niedocenianie należycie roli Koła ze strony rodziców można wytłumaczyć faktem, że młodzież Zakładu rekrutuje się w przeważnej części ze sfer ubogich, które nie mają odpowiedniej kwalifikacji do pracy nad wychowaniem, bądź pochodzi ze sfer nie mających zrozumienia dla idei współdziałania w wychowaniu.

Fundusze czerpie Koło rodzicielskie ze składek członkowskich, które wynoszą 50 gr. miesięcznie od członka. Koło rozwinęło na razie swą działalność w kierunku zdobycia funduszków na pomoc materialną dla najuboższych uczniów i gromadziło pieniądze na dożywianie młodzieży, które Koło rozpocznie z nowym rokiem szkolnym, ponieważ brak odpowiednich funduszków uniemożliwił jeszcze w tym roku prowadzenie akcji dożywiania i pokrycia związanych z nią wydatków na utensilja.

Koło urządziło w lutym dla młodzieży zabawę, z której dochód w kwocie 656 zł. przeznaczyło na „Bursę Polską“, dającą pomieszczenie młodzieży przeważnie z naszego zakładu. Posie-

dzeń odbyło Koło dwa. Na jednym z nich wygłosił Dyrektor Zakładu referat „O konieczności współdziałania domu ze szkołą“, zachęcając rodziców do pracy w Kole dla dobra młodzieży.

Istnienie Koła zaznaczyło się już dodatnio w rezolucji rodziców, domagającej się wprowadzenia jednolitego mundurka dla uczniów uczęszczających do I gimnazjum, który obowiązuje od roku szkolnego 1930/31.

Również gromadzenie funduszków na dożywianie młodzieży, które Koło rodzicielskie rozpocznie zaraz po wakacjach, daje rękojmię, że praca Koła przyniesie wydatną pomoc materialną, zwłaszcza młodzieży ubogiej i potrzebującej.

Zarząd Koła stanowią: Przewodniczący: P. Stanisław Tyczyński, Sekretarz: P. Aleksander Isterewicz, Skarbnik: P. Irena Pytelowa, Członkowie Zarządu: P. Hassowa, P. Filipczakowa, P. Kofflerowa, P. Abendowa, P. Ast, P. Gelber, P. Porębski.

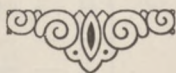
Fundusze Koła zebrane na dożywianie w przyszłym roku szkolnym wynoszą 386 zł.

VI. Kronika Zakładu.

- 3/9 — Początek roku szkolnego 1929/30.
- 16/9 — Wyjazd wycieczki szkolnej na P. W. K. do Poznania.
- 22/9 — Powrót wycieczki z Poznania.
- 28/9 — Młodzież wzięła udział w odczycie Juliana Kaden-Bandrowskiego p. t. „Żeromski wódz pokolenia“.
- 29/9 — Konferencja Grona nauczycielskiego z rodzicami w sprawie postępów w nauce i zachowania się uczniów.
- 7/10 — Młodzież była na sztuce „Kościuszko pod Racławicami“, odegranej przez teatr wielkopolski P. Brzeskiego staraniem Wojewódzkiego Komitetu L. O. P. P.
- 11/10 — Zakład obchodził uroczystie 150-letnią rocznicę bohaterskiej śmierci Kazimierza Pułaskiego.
- 17/10 — Początek I części egzaminu dojrzałości dla eksternów.
- 18/10 — Uczniowie religji katolickiej obu obrządków przystąpili do Komunii św.
- 20/10 — Konferencja Grona nauczycielskiego z rodzicami w sprawie postępów w nauce i zachowania się uczniów.
- 21/10 — Początek pisemnej części II części egz. dojrzałości dla eksternów.
- 27/10 — Ustna część II części egz. dojrzałości dla eksternów.
- 31/10 — Pogadanki z uczniami na temat oszczędności.
- 1/11-4/11 Dnie wolne od nauki szkolnej z okazji W. W. Świętych i Dnia zadusznego.

- 11/11 — Zakład obchodził uroczyście 11-tą rocznicę wskrzeszenia niepodległości Państwa Polskiego.
- 13/11 — Zakład obchodził uroczyście dzień Patrona, św. Stanisława Kostki
- 15/11 — Młodzież była na wystawie walki z alkoholizmem.
- 17/11 — Konferencja Grona nauczycielskiego z rodzicami w sprawie postępów w nauce i zachowania się uczniów.
- 7/12 — Grono naucz. z Dyrektorem wzięło udział w odczycie generała Popowicza o „Przysposobieniu wojskowem“.
- 14/12 — Zakład obchodził uroczyście 300-letnią rocznicę urodzin Króla Jana III. Sobieskiego.
- 15/12 — Konferencja Grona nauczycielskiego z rodzicami w sprawie postępów w nauce i zachowania się uczniów.
- 16/12 — Uczniowie klas niższych wysłuchali recytacji i opowiadania bajek P. Kazimierzy Rychterówny.
- 20/12 — Uczniowie wszystkich klas byli na pokazie dobywania ropy naftowej.
- 21/12-2/1 Ferje Świąt Bożego Narodzenia.
- 19/1 — Konferencja z rodzicami w sprawie postępów w nauce i zachowania się uczniów.
- 23/1 — Wizytacja lekcji wychowania fizycznego i Bursy Polskiej przez Pana Wizytatora D-ra Pischa.
- 27/1 — Konferencja klasyfikacyjna za I półrocze.
- 30/1 — Zamknięcie I półrocza rozdaniem świadectw. Uroczysty obchód imienin Pana Prezydenta Rzeczypospolitej.
- 4/2 — Początek II półrocza.
- 4/2-6/2 — Piśmienny egzamin dojrzałości z reprobowanymi uczniami tuż Zakładu.
- 7/2 — Młodzież była na filmie p. t. Przemysł Polski. Ustny egzamin dojrzałości z reprobowanymi uczniami tutajszego Zakładu.
- 20/2 — Młodzież była na filmie ilustrującym walkę z gruźlicą.
- 5/3 — Młodzież była na filmie p. t. „Huragan“
- 6/3 — Wykład lekarza szkolnego dla młodzieży o gruźlicy.
- 7/3 — Młodzież była na Nabożeństwie w kościele parafjalnym z okazji uroczystości św. Tomasza z Akwinu.
- 8/3 — Młodzież wzięła udział w przedstawieniu p. t. „Ogniem i mieczem“.
- 13-14/3 — Część I egzaminu dojrzałości dla eksternów w terminie wiosennym.
- 16/3 — Zawiązanie Komitetu rodzicielskiego.
- 17-22/3 — Część pisemna II części egzaminu dojrzałości dla eksternów.

- 19|3 — Zakład obchodził uroczyste Imieniny Pana Marszałka Józefa Piłsudskiego.
- 22/3 — Posiedzenie organizacyjne Koła rodzicielskiego.
- 27-30/3 — Rekolekcje wielkopostne dla uczniów.
- 30/3 — Konferencja Grona nauczycielskiego z rodzicami w sprawie postępów w nauce i zachowania się uczniów.
- 31/3 — Wizytacja budynku szkolnego przez Pana Naczelnika Wydziału Kuratorjum O. S. L. Stanisława Huberta. Ustna część II części egzaminu dojrzałości dla eksternów w terminie wiosennym.
- 13/4 — Konferencja Grona nauczycielskiego z rodzicami w sprawie postępów w nauce i zachowania się uczniów.
- 16-28/4 — Ferje świąt Wielkanocnych.
- 1/5 — Młodzież była na wykładzie P. Jarosza o podróży po Ameryce półn. cz. I.
- 3/5 — Zakład obchodził uroczyste rocznicę Konstytucji 3-Maja.
- 5-7/5 — Pisemny egzamin dojrzałości z uczniami tut. Zakładu.
- 11/5 — Konferencja Grona nauczycielskiego z rodzicami w sprawie postępów w nauce i zachowania się uczniów.
- 12/5 — Młodzież była na II części wykładu P. Jarosza o Alasce.
- 15-16/5 — Ustny egzamin dojrzałości z uczniami tut. Zakładu.
- 25/5 — Konferencja Grona nauczycielskiego z rodzicami w sprawie postępów w nauce i zachowania się uczniów. Udział tut. młodzieży w konkursie modeli lotniczych.
- 29|5 — Uczniowie klas niższych wzięli udział w pochodzie z okazji „Tygodnia dziecka“.
- 6|6 — Młodzież była na filmie ilustrującym Górny Śląsk.
- 8|6 — Wyjazd wycieczki uczniów do Kręciłowa.
- 13|6 — Młodzież przystąpiła do Komunii św.
- 14|6 — Młodzież była na filmie ilustrującym wojnę gazową.

VI. Statystyka uczniów z końcem r. sz. 1929/30.

	W K L A S I E								Razem
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
1. Liczba uczniów :									
Wpisanych	49	32 ¹	26	19	18	18	25	25	212 ¹
W ciągu roku ubyło	4	3	2	2	2	—	2	1	16
Pozostało z końcem r. sz. 1929/30	45	29 ¹	24	17	16	18	23	23 ¹	195 ²
2. Religja :									
Obrz. rzym.-kat.	21	13 ¹	14	9	11	16	7	9	100 ¹
Obrz. gr.-kat.	2	4	4	4	2	2	3	2	23
Mojżeszowa	22	12	5	4	3	—	13	12 ¹	71 ¹
Ewangelicka	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Razem	45	29 ¹	24	17	16	18	23	23 ¹	195 ²
3. Według zamieszkania rodziców :									
Miejscowych	29	21	13	6	9	4	10	13	105
Z powiatu tarnopolskiego	4	4	3	6	3	9	4	5	38
Z okolic dalszych	12	4 ¹	8	5	4	5	9	5 ¹	52 ¹
Razem	45	29 ¹	24	17	16	18	23	23 ¹	195 ²
Dojeżdżają koleją lub dochodzą ze wsi	4	4	2	6	3	6	2	3	30
4. Zatrudnienie rodziców :									
Obywatele ziemianie	—	1 ¹	—	—	—	—	1	—	2 ¹
Rolnicy włościanie	9	5	9	4	4	12	8	4	55
Urzędnicy rolni	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Przemysłowcy	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Rzemieślnicy	3	2	1	1	1	2	—	2	12
Urzędnicy fabr. i przemysł.	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Robotnicy fabr. i przemysł.	1	—	1	—	—	—	—	—	2
Kupcy i przedsiębiorcy handl.	19	6	4	2	1	—	9	4	45
Urzędnicy handlowi i bankowi	1	1	—	—	1	—	1	3	7
Urzędnicy poczty i kolei	2	1	2	—	1	—	2	—	8
Służba kolei i poczty	5	2	4	2	2	1	—	2	18
Wojskowi stopni oficerskich.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wojskowi stopni niższych	—	3	—	2	—	—	—	—	5
Lekarze, adwokaci, inżynierowie	—	—	—	—	—	2	—	1 ¹	3 ¹

	W K L A S I E.								Razem
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Profesorowie i nauczyciele . . .	1	1	—	3	—	—	1	1	7
Urzędnicy państwowi . . .	1	2	1	1	1	—	—	2	8
Urzędnicy komunalni . . .	—	1	1	1	—	—	—	—	3
Służba państwowa . . .	—	—	—	—	2	1	—	2	5
Służba komunalna . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Właściciele nieruchomości i kapitaliści . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wyrobnicy . . .	1	2	—	1	1	—	—	2	7
Inne zawody . . .	—	2	1	—	2	—	1	—	6
Razem . . .	45	29¹	24	17	16	18	23	23¹	195²
W liczbie powyższej:									
Synowie emerytów . . .	—	1	—	2	3	—	2	1	9
Zupełne sieroty . . .	—	—	—	—	—	1	—	—	1
5. Według wieku :									
Urodzeni w roku 1920 . . .	3	—	—	—	—	—	—	—	3
„ „ „ 1919 . . .	28	—	—	—	—	—	—	—	28
„ „ „ 1918 . . .	11	19 ¹	—	—	—	—	—	—	30 ¹
„ „ „ 1917 . . .	3	5	9	—	—	—	—	—	17
„ „ „ 1916 . . .	—	3	6	6	—	—	—	—	15
„ „ „ 1915 . . .	—	2	4	4	3	—	—	—	13
„ „ „ 1914 . . .	—	—	5	4	4	5	—	—	18
„ „ „ 1913 . . .	—	—	—	1	3	1	5	0 ¹	10 ¹
„ „ „ 1912 . . .	—	—	—	2	4	5	7	8	26
„ „ „ 1911 . . .	—	—	—	—	2	4	5	7	18
„ „ „ 1910 . . .	—	—	—	—	—	2	5	5	12
„ „ „ 1909 . . .	—	—	—	—	—	1	1	3	5
Razem . . .	45	29¹	24	17	16	18	23	23¹	195²
6. Wynik klasyfikacji z końcem r. szk. 1929/30.									
Ukończyli klasę:									
Z postępowaniem b. dobrym . . .	4	3	4	3	1	—	1	1	17
„ „ „ dobrym . . .	9	3 ¹	3	4	2	7	6	7	41 ¹
„ „ „ dostatecznym . . .	24	20	13	10	8	10	11	10	106
„ „ „ niedostatecznym . . .	8	3	4	—	5	1	5	5	31
Nieklasyfikowani . . .	—	—	—	—	—	—	—	0 ¹	0 ¹
Razem . . .	45	29¹	24	17	16	18	23	23¹	195²

VIII. Statystyka egzaminów dojrzałości. odbytych w roku szkolnym 1929|30.

a) Eksterniści.

1) Na podstawie rozp. Kuratorjum O. S. L. z dnia 8 października 1929 r. Nr. II.-11941|29 przeprowadzony został w tutejszym zakładzie w terminie jesiennym 1929 roku egzamin dojrzałości dla eksternów, typu humanistycznego w języku polskim przed Państwową Komisją Egzaminacyjną, powołaną rozp. Kuratorjum O. S. L. z dnia 10 października 1929 r. Nr. II.-15145|29.

a) Część I egzaminu odbyła się w dniach 17, 18 i 19 października 1929 r. w godzinach popołudniowych.

b) Część pisemna II części egzaminu odbyła się w dniach 21, 22, 23, 24 i 25 października 1929 r.

c) Część ustna II części egzaminu odbyła się dnia 30 października 1929 r. Wszystkim częściom egzaminu przewodniczył Dyrektor Zakładu.

Świadectwo dojrzałości otrzymali :

Gross Leizor Jakób, ur. 25|IV 1907 r. w Warwolińcach, rel. mojż.

2) Na podstawie rozp. Kuratorjum O. S. L. z dnia 4-go marca 1930 r. Nr. II.-542|30 przeprowadzony został w tutejszym zakładzie w terminie wiosennym 1930 r. egzamin dojrzałości dla eksternów, typu klasycznego nowego i dawnego, w języku polskim przed Państwową Komisją Egzaminacyjną, powołaną rozp. Kuratorjum O. S. L. z dnia 12 marca 1930 r. Nr. II.-542|30.

a) Część I egzaminu odbyła się w dniach 13 i 14 marca 1930 r.

b) Część pisemna II części egzaminu odbyła się w dniach 17, 18, 20, 21, 22 i 24 marca 1930 r.

c) Część ustna II części egzaminu odbyła się dnia 31 października 1930 r. Wszystkim częściom egzaminu przewodniczył Dyrektor Zakładu.

Świadectwo dojrzałości otrzymali:

Seidman Hiki, urodzony 7|3 1907 r. w Buczaczu, rel. mojż.

b) Uczniowie tut. zakładu :

Termin zimowy r. szk. 1929|30.

Zwyczajny egzamin dojrzałości typu klasycznego dawnego z abiturjentami tutejszego Zakładu, reprobowanymi w terminie wiosennym roku szkolnego 1928|29, odbył się w terminie zimowym 1930 r. przed powołaną rozp. Kuratorjum O. S. L. z dnia 25 stycznia 1930 r. Nr. II.-18328|29, Państwową Komisją Egzaminacyjną.

Część pisemną egzaminu przeprowadzono w dniach 4, 5 i 6 lutego 1930 r.

Tematy wypracowań pisemnych były następujące :

1) Z historii (do wyboru):

- a) Sprawa mieszczańska i włościańska w Sejmie czteroletnim i w postanowieniach Konstytucji 3-go Maja.
- b) Rozwój stosunków politycznych, międzynarodowych w czasie od kongresu wiedeńskiego w r. 1815 do wybuchu wojny światowej.
- c) Kolonizacja niemiecka w XIII i XIX wieku.

2) Z języka łacińskiego:

- a) Titi Livi, Ab urbe condita, lib. XL, caput 29, § 3-14.

3) Z matematyki:

- a) Jak głęboko zanurzy się w wodzie stożek, zwrócony ostrym końcem do wody, ćwierć metra wysoki, zrobiony z materiału o ciężarze właściwym 0.729 ?
- b) Jaką prędkość ma punkt na powierzchni ziemi, wskutek jej obrotu dookoła osi, jeżeli przyjmiemy, że ziemia jest kulą o promieniu 6376 km, a punkt znajduje się w szerokości geograficznej 49°30'.

Ustny egzamin dojrzałości odbył się dnia 7 lutego. Obie części egzaminu odbyły się pod przewodnictwem Dyrektora Zakładu.

Świadectwo dojrzałości otrzymali:

Günsberg Szymon, ur. 27|VI 1909, w Tarnopolu, rel. mojżesz.
Sigall Joachim, ur. 2|XI 1910, w Tarnopolu, rel. mojżesz.

Reprobowano na podstawie egz. piśmiennego 2 abiturjentów.

Termin wiosenny r. szk. 1929|30.

Zwyczajny egzamin dojrzałości typu klasycznego dawnego z abiturjentami tutejszego zakładu odbył się w terminie wiosennym roku szkolnego 1929|30 przed Państwową Komisją Egzaminacyjną, powołaną rozp. Kuratorjum O. S. L. z dnia 16 kwietnia 1930 r. Nr. II-2590|30.

Piśmienny egzamin dojrzałości odbył się w dniach 5, 6 i 7 maja 1930 r.

Tematy wypracowań piśmiennych były następujące :

1) Z języka polskiego (do wyboru) :

- a) Stosunek Krasińskiego do zagadnień rewolucji socjalnej.
- b) Entuzjaści pracy u Żeromskiego.
- c) Zagadnienie wartości floty narodowej.

1) Z historii (do wyboru) :

- a) Grecja w starożytności a Italja w epoce odrodzenia,

- b) Walka o Bałtyk.
- c) Sprawa polska na tle wypadków europejskich w czasach porozbiorowych.

3) Z języka łacińskiego :

- a) Livii: Ab urbe condita l. XXXIX cap. 40.

4) Z matematyki :

- a) Ramiona kąta 2 d są stycznymi koła o promieniu r , drugie koło mniejsze styka się z kołem pierwszym i ramionami kąta i t. d. do nieskończoności. Znaleźć ogólną sumę obwodów wszystkich tych kół.

- b) Sanok i Tarnopol mają tę samą szerokość geograficzną $f = 22^{\circ} 33'$. Długość geograficzna Sanoka $a = 22^{\circ} 12' 46''$, Tarnopola $b = 25^{\circ} 35' 51''$. Obliczyć odległość tych dwu miast, mierząc na ich równoleżniku ($R = 6376$ km).

Egzamin dojrzałości ustny odbył się w dniach 15 i 16 maja 1930 r. Obie części egzaminu odbyły się pod przewodnictwem Dyrektora Zakładu.

Świadectwo dojrzałości otrzymali :

Blatt Mozes, Chajem, ur. 15. XII. 1912 r. w Sokołowie, rel. mojż.

Kinczel Michał, Adam, ur. 28. XI. 1909 r. w Stanisławowie, rel. rzym.-kat.

Kornweitz Gabrjel, ur. 6. XI. 1912 r. w Tarnopolu, rel. mojż.

Landesberg Jan, Otto, ur. 10. IX. 1912 r. w Stryju, rel. mojż.

Lewicki Stanisław, ur. 27. IX. 1910 r. w Petrykowie rel. rzym.-kat.

Melech Roman, Michał, ur. 22. XI. 1910 r. w Kałaharówce, rel. rzym.-kat.

Mokanek Wiktor, Edward, ur. 26. II. 1911 r. w Kołomyi, rel. rzym.-kat.

Ochshorn Maurycy, ur. 12. V. 1911 r. w Kozowej, rel. mojż.

Onuferko Włodzimierz, ur. 24. IX. 1912 r. w Krzywczu, rel. gr.-kat.

Rubin Jan, Kazimierz, ur. 15. I. 1909 r. w Tokach, rel. rzym.-kat.

Rutka Witold, Bronisław, ur. 24. V. 1911 r. w Sorocku, rel. rzym.-kat.

Sass Ozjasz, Michał, ur. 9. VII. 1911 r. w Gajach Wielkich, rel. mojż.

Scharf recte Genser Szymon, ur. 24. VI. 1912 r. w Tarnopolu, rel. mojż.

Schauben Adolf, ur. 5. XII. 1912 r. w Mikulińcach rel. mojż.

Speiser Lazar, ur. 8. XII. 1910 r. w Tarnopolu, rel. mojż.

Uślip Maks, ur. 11. XI. 1911 r. w Grzymałowie, rel. mojż.

Wojciechowski Edward, Józef, ur. 18. III. 1911 r. w Zadnie-
szówce, rel. rzym.-kat.

Zestawienie

wyników zwyczajnego egzaminu dojrzałości w terminie
wiosennym 1930 r.

1) Ilość uczniów kl. VIII wedle końcowej klasyfikacji .	23
2) Z nich dopuszczono do egzaminu dojrzałości . . .	18
3) Nie dopuszczono do egzaminu dojrzałości	5
4) Reprobowano na podstawie wyników piśmiennego egzaminu dojrzałości	0
5) Dopuszczono do ustnego egzaminu dojrzałości . .	18
6) Reprobowano na podstawie ustnego egzaminu . .	1
7) Otrzymało ogółem świadectwo dojrzałości	17

IX. Wykaz uczniów w roku sprawozdawczym.

UWAGA: W grupie pod literą A. wymienieni są uczniowie, którzy otrzymali promocję do klasy wyższej, pod literą B. są wymienieni uczniowie, którzy opuścili zakład w ciągu roku sprawozdawczego, pod literą C. uczniowie przeznaczeni do egzaminu uzupełniającego po wakacjach, pod literą D. uczniowie nieuczestniczący. Drukiem tłustym zaznaczeni są uczniowie, którzy ukończyli klasę z postępem bardzo dobrym.

KLASA I. (49).

A. Auerbach Markus, Bieler Herman, Brumm Jehuda, Bryk Henryk, Czaczkes Hirsch, Fieglar Alojzy, Frauenglas Juljusz, Günsberg Simon Samuel, Heś Michał, **Hucajluk Orest**, Huculak Adam Zdzisław (zastrz. z j. łać.), Iwasiuta Adam, Jeż Henryk, Köppel Herman, Knopffholz Jakób, Krupa Mieczysław Marjan (zastrz. z matematyki), Kurz Moses (zastrz. z j. pol.), Nakoneczny Władysław, Pawliszyn Bolesław Kasper, **Perlman Seweryn**, **Rab Abraham**, Ruszkowski Kazimierz (zastrz. z matem.), Sass Phöbus, Sąsiadek Tadeusz, Siekierka Kosma, Sławny Kazimierz, Sternberg Markus Mendel, **Szczygieł Wiesław Marjan**, Szkwarowski Wilhelm, Szmorąg Franciszek, Teiber Rubin, Teichholz Franciszek, Vogel Markus, Vogelgesang Jan Augustyn, Weinstein Mojżesz Salomon, Wigórski Antoni, Zaremba Edmund Adolf.

B. Löwensohn Selig 10. V. 1930, Milgrom Natan Hirsch 3. XII. 1929, Misztak Zbyszek Bronisław 18. X. 1929, Misztak Witold Władysław 4. II. 1930.

D. Gałańdzi Samuel, Katz Hirsch Józef, Kupferwasser Dawid, London Markus, Michałowicz Jan, Schapira Bernard, Szatkowski Janusz, Szostak Roman.

KLASA II. (32¹)

A. **Bełza Michał**, Berkowicz Joachim, Birnbaum Ryszard, Blatter Sruł (zastrz. z geogr.) Boszkiewicz Tadeusz, Drohobycki Włodzimierz, Dzisiów Marjan, Fleischfarb Samuel, Frauenglas Izrael (zastrz. z rys.), Futujma Stefan, Gelber Maksymiljan, Grabowski Kazimierz, (zastrz. z geogr.) Gruberg Izak (zastrz. z rys.), Koffler Edward, Korobij Emil, Lehrer Boruch, Liebergall Abraham, (zastrz. z j. łać.), Pickholz Stanisław, Pricak Emil, **Pytel Adam**, Schmierer Izak, Siemieński-Lewicki (prywatysta), Surówka Kazimierz (zastrz. z jęz. niem.), Szaper Adam, Teitelbaum Moritz, **Tutkaluk Roman**, Wróbel Jan (zastrz. z j. niem.),

B. Litak Stanisław 26. XI. 1929, Petriw Jan 1. V. 1930,
Pinkiewicz Czesław 25. II. 1930.

D. Kozub Teodozy, Sosiński Ludomir, Teichholz Salomon.

KLASA III. (26)

A. Dobrucki Aleksander, **Hass Jerzy Antoni Henryk**,
Kaniuk Juljusz, Kaszuba Jan, **Kita Adolf**, Koblański Józef,
Łypka Wasyl, **Maison Adam Leonard**, Marbach Bernard,
Olender Franciszek, Pietrasz Jan (zastrz. z jęz. niem.), Porębski
Władysław Piotr, Przewięda Adam, Rubin Władysław, Runiewicz
Jan Kazimierz, **Szady Józef**, Szady Władysław Kazimierz (zatr.
z matem.), Terlecki Włodzimierz, Winter Emanuel, Wychrysta
Józef.

B. Drewnicki Mieczysław 12. V. 1930, Zamłyński Julian
1. II. 1930.

D. Dörn Wilhelm, Scharfspitz Herman, Szczerbań Roman
Stefan, Wolfenhaut Maks.

KLASA IV. (19)

A. Batkowski Aleksander, **Białowas Mikołaj**, Blatt Dawid
(zastrz. z jęz. grec). Buczkowski Adolf, Chudzij Eugenjusz, (zastrz.
z matem.), Dziedzic Ignacy, Dzisiów Ferdynand Józef, Dzięgała
Michał, **Eisenberg Salomon**, **Isterewicz Bogusław**, Krzyżan-
owski Adam, Leśniowski Bolesław Jan, Łajdziak Michał, Sołob-
odziński Włodzimierz, Steiger Moses, Teitelbaum Natan, Ty-
czyński Felicjan Józef.

B. Jasiński Aleksander 29. IV. 1930, Twardowski Bronisław
10. II. 1930.

KLASA V. (18).

A. Czaykowskyj Zenon, (zastrz. z j. pol.) Dunajewski Kazi-
mierz, Grubiak Franciszek, Isserles Israel, Jaciuk Władysław,
(zastrz. z mat.) Kostrakiewicz Edward Michał, Kromp Mieczysław
Józef, Łomnicki Aleksander, Melech Zenobiusz Eustachy, Runie-
wicz Józef Albin, **Weitz Jachiel**.

B. Isterewicz Roman, 21. X. 1929, Stankowski Marjan,
7. X. 1929.

D. Biskupski Stanisław, Köppel Aleksander, Kwarta Włady-
sław, Matuszkewycz Roman, Rojek Julian Stanisław.

KLASA VI. (18).

A. Baworowski Marjan, Bogusławski Aleksander Stanisław, Buczkowski Ludwik, Filipczak Mieczysław Adam, Góralski Jan, Grzegorzewicz Franciszek, Juzwa Kazimierz Zbigniew, Mazurek Jan, (zastrz. z j. pol.), Mróz Józef, Nakonieczny Józef Franciszek, Partyka Kazimierz Stanisław, Pintz Eugenjusz Henryk, Pytel Paweł, Radaczyński Tadeusz, Rybak Jarosław, (zastrz. z mat.), Sasiadek Stanisław, (zastrz. z mat.), Skoropada Mikołaj.

D. Dolny Teofil.

KLASA VII. (25).

A. Abend Samuel, Ast Arnold, Bieler Joachim Leon, Birnberg Maks, Brauner Izydor, Ehrenkranz Meyer, Ginsberg Jachiel Leib, Horwath Jan, Kahane Jakób, **Karpf Mojżesz**, Kowal Paweł, Laskowski Bronisław Józef Marceli, Pfeffer Samuel, Speiser Adolf Salomon (zastrz. z mat.), Stądnik Roman (zastrz. z j. grec.), Szutt Jan, Włosek Kazimierz, Bogusław, Wyspiański Tadeusz Bolesław Stanisław (zastrz. z j. niem.)

B. Gross Joachim Aron Izak, 21. 3. 1930. Katz Mojżesz 26. II. 1930.

D. Mironowicz Jan, Stefan, Perlmann Selig, Rokicki Stanisław, Weinstock Dawid, Wojtuś Jan.

KLASA VIII. (24¹).

A. Blatt Mojżesz, Dick Pejsach, Kinczel Michał, Kornweitz Gabriel, Landesberg Jan, Lewicki Bronisław, Melech Roman, Mokanek Wiktor, Ochshorn Maurycy, Onuferko Włodzimierz, Rubin Jan Kazimierz, Rutka Witold, Sass Ozjasz, Scharf Szymon, Schauben Adolf, Speiser Lazar, **Uślip Maks**, Wojciechowski Edward.

B. Fuchs Karol, (na pryw. 18. II. 1930). Obuchowski Emiljan, 2. II. 1930.

D. Czaplicki Józef, Ochs Norbert, Olender Piotr, Procyk Jarosław, Schönberg Jakób.

W Tarnopolu, dnia 28 czerwca 1930 r.

Dyrektor :

Dominik Pytel.

Wykaz podręczników szk. na r. szk. 1930/31.

Kl. I.

Religja rz.-kat. Szydelski-Thullie, Opowiadania bibl. katechetyczne T. I.

Religja mojż. I. ks. Mojżesza.

J. polski: J. Bałicki-St. Maykowski, Kraj lat dziecinnych, Lehr-Spławiński i Kubiński, Gramatyka języka pol.

J. łaćniński: Frączkiewicz-Bednarowski, Pierwsza książka łaćnińska, Gramat. łaćnińska, Samolewicz cz. I.

Historja: Dąbrowski Jan, Opowiadania z dziejów ojczystych cz. I.

Geografja: Romer Eugenjusz, Geografja.

Przyrodoznawstwo: Dr. Kazimierz Zgórski, Krótki zarys budowy i czynności ciała ludzkiego. Nussbaum i Hilarowicz, Zoologja na klasy niźsze. Dr. Józef Rostafiński, Botanika na klasy niźsze.

Matematyka: Sierzputowski, Arytmetyka cz. II.

Kl. II.

Religja rz.-kat. Szydelski-Thullie, Opowiadania bibl. katechetyczne T. II.

Religja mojż. II ks. Mojżesza.

J. polski: J. Bałicki-St. Maykowski, Będziem Polakami. Gramatyka jak w I kl.

J. łaćniński: Frączkiewicz-Bednarowski, Druga książka łaćnińska, Gramatyka jak w kl. I.

J. niemiecki: Jakóbiec i Leonhardt, Pierwsza książka do nauki jęz. niemieckiego.

Historja: Dąbrowski Jan, Opowiadania z dziejów ojczystych cz. II.

Geografja: Romer Eug. i M. Polaczkówna, Pogadanki krajoznawcze, A. Nałkowska, Geografja cz. III.

Przyrodoznawstwo: Janusz Domaniewski, Pogadanki przyrodnicze cz. I i II.

Matematyka: Sierzputowski, Arytmetyka cz. III.

Kl. III.

Religja rz.-kat. Szydelski-Thullie, Opowiadania bibl. katechetyczne T. III.

Religja mojż. N. Szyper, Hist. biblijna cz. II i III.

J. polski: J. Bałicki i Maykowski, „Miej serce“. Lehr Spławiński i Kubiński, Gram. jęz. pol.

J. łaciński: Szczepański, Wypisy łacińskie. Szczepański i Pilch, Ćwiczenia polsko-łacińskie. Sinko, Gram. łacińska.

J. niemiecki: Jak w kl. II cz. II.

Historja: Dąbrowski Jan, Opowiadania z dziejów ojczystych cz. III.

Geografja: Lubicz-Majewski, Krótka geografja powszechna cz. II.

Przyrodoznawstwo: Żłobicki, Wiadomości z fizyki. Duchowicz-Wiśniowski, Wiadomości z chemji i mineralogji. Rostafiński. J., Przewodnik do oznaczania roślin.

Arytmetyka: Sierzputowski, Arytm. cz. IV.

Kl. IV.

Religja rz.-kat. Jougan, Liturgika.

Religja mojż. Dr. Bałaban, Hist. i Literatura żydowska cz. I.

J. Polski: Balicki i Maykowski, „Mówią wieki“. Sienkiewicz, Ogniem i mieczem. Mickiewicz, Grażyna.

J. łaciński: Szczepański, Wypisy łacińskie. J. Szczepański i St. Pilch, Ćwiczenia polsko-łacińskie. Parandowski, Mitologja. Gram. jak w kl. III.

J. grecki: Golias M., Wstępna nauka jęz. greckiego. Fiderer E., Gramatyka jęz. greckiego.

J. niemiecki: Jak w kl. II cz. III.

Historja: Dąbrowski Jan, Opowiadania z dziejów starożytnych.

Geografja: Tadeusz Radliński, Geografja Rzeczypospolitej Polskiej.

Matematyka: J. Miłułowicz, Podręcznik algebry dla kl. IV, A. Łomnicki, Geometrja elem. cz. I.

Kl. V.

Religja rz.-kat. Gadowski, Historja kościoła T. I.

Religja mojż. Jak w kl. IV.

J. polski: Wojciechowski, Wypisy polskie dla szkół średnich. Mickiewicz, Pan Tadeusz, Fredro, Zemsta.

J. łaciński: Sallustius Crispus, De coniuratione Catilina, opr. A. Rappaport. Szczepański J., Wybór mów Cicerona. Gram. jak w kl. III.

J. grecki: Golias M., Wstępna nauka jęz. greckiego. Fiderer E., Gramatyka jęz. greckiego. Dr. A. Bednarowski, Wybór z dzieł Ksenofonta. Lwów-Warszawa 1925.

J. niemiecki: Jakóbiec i Leonhardt, Deutschland und die Deutschen cz. I. Jahner, Deutsche Gramatik 1930.

Historja: Czesław Nanke, 1) Historja średniowieczna, 2) Wypisy historyczne do dziejów średniowiecznych.

Geografja: Tadeusz Radliński, Geografja Europy.

Matematyka: J. Miłułowicz, Podręcznik algebry dla kl. V.
A. Łomnicki, Geometria elem. cz. I.

Kl. VI.

Religja rz.-kat. Gadowski, Historia kościoła T. II.

Religja mojż. Bałaban, Historia i Literatura żydowska cz. II.

J. polski: K. Wojciechowski i J. Chrzanowski, Wypisy polskie cz. I. Wyd. VI.

J. łaciński: Szczepański, Wybór z pism. fil. Cicerona. Wergiljusz, Wybór z dzieł (opracował T. Sinko). Terlikowski, Życie publ. pryw. i umysł. star. Rzymian. Gramat. jak w kl. III.

J. grecki: Homer, Odysseja w wyborze wyd. St. Witkowskiego. Homer, Iljada oprac. A. Rappaport. Gramat. jak w kl. IV.

J. niemiecki: Jak w kl. V cz. II. Gramatyka jak w kl. V.

Historja: Czesław Nanke, 1) Historia nowożytna, 2) Wypisy do dziejów nowożytnych.

Przyrodoznawstwo: Wyhowski Wł., Człowiek. Domaniewski J., Podręcznik zoologii dla klas wyższych. Czartkowski, Doświadczenia z fizjologii roślin.

Matematyka: J. Miłułowicz, Podręcznik algebry dla kl. VI.
A. Łomnicki, Geom. elem. cz. I. Wojtowicz Wł., Tablice matemat. fizycz. czterocyfrowe.

Kl. VII.

Religja rz.-kat. Sieniatycki, Dogmatyka.

Religja mojż. Jak w kl. VI.

J. polski: M. Kridl, Literatura polska wieku XIX. cz. II i III.

J. łaciński: Liwjuusz T., oprac. J. K. Jędrzejewski i A. Rappaport. Sinko T., Poezje Horacego. Terlikowski, jak w kl. VI. Gramat. jak w kl. III.

J. grecki: Platon, Apologia Laches, opr. Jędrzejewski, Rappaport. Platon, Kryton, Rzeczpospolita, opr. Jędrzejewski, Rappaport.

J. niemiecki Jakóbiec, Das Deutschtum cz. I. Goethe: Herman u. Dorothea (wyd. Gayczaka).

Historja: Czesław Nanke, 1) Historia nowoczesna 2) Wypisy do dziejów nowoczesnych.

Matematyka: J. Miłułowicz, Podr. algebry dla kl. VII.
A. Łomnicki, Trygonometria.

Fizyka: Tomaszewski-Kawecki, Czajkowski cz. I.

Kl. VIII.

Religja rz.-kat. Lubelski, Etyka.

Religja mojż. Bałaban, Hist. i Literatura żydowska cz. III,

J. polski: M. Kridl, Literatura polska wieku XIX cz. III.

J. łaciński: Tacyt, Wybór z dzieł, opr. St. Pilch. Szczepański, Kultura klasyczna.

J. grecki: Eurypides Medea, opr. Smolka. Demostenes, Wybór mów, wyd. Wotke i Schmidt.

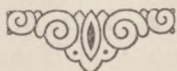
J. niemiecki: Jakóbiec, Das Deutschtum cz. II. Grillparzer, Sappho.

Historja: A. Sobiński, Geografja Polski. Pazdro-Bujak, Polska współczesna.

Matematyka: Jak w klasie VII.

Fizyka: Tomaszewski-Kawecki, Czajkowski cz. II.

Proped. filozofji: Sośnicki K., Zarys logiki. Witwicki Wł., Zarys psychologii.

KONKURS.

Zarząd Bursy Polskiej im. Maurycego Maciszewskiego w Tarnopolu, ul. Lelewela l. 4, ogłasza na rok szkolny 1930/31 konkurs na 48 miejsc wychowanków w bursie. Podania podpisane przez rodziców względnie opiekunów należy wnosić do Zarządu Bursy Polskiej najdalej do 5 lipca b. r.

Do podania należy dołączyć:

- 1) ostatnie świadectwo szkolne,
- 2) zobowiązanie rodziców lub opiekunów regularnego uiszczania opłaty w wysokości 60 zł. miesięcznie.
- 3) wpisowe 10 zł., które będą zwrócone w razie odmownego załatwienia.
- 4) korespondentkę z dokładnym adresem na odpowiedź.

Podania mogą wnosić uczniowie wszystkich szkół średnich w Tarnopolu, mający przynajmniej dobre zachowanie i postęp dostateczny w nauce. Pierwszeństwo mają w równych warunkach dotychczasowi wychowankowie bursy i uczniowie gimnazjów.

Przyjęci uczniowie mają się zgłosić do bursy w towarzystwie rodziców lub opiekunów najwcześniej w przeddzień rozpoczęcia roku szkolnego i przywieźć ze sobą: 1) żelazne łóżko, 2) siennik z słomą, 3) poduszkę, 4) kołdrę, 5) własny nóż, widelec i łyżkę, 6) garnuszek półlitrowy; nadto w myśl rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 15 listopada 1927 r. Nr. 1-20129/27 conajmniej:

- 1) dwie zmiany bielizny pościelowej, 2) 4 zmiany bielizny osobistej, 3) cztery ręczniki, 4) mydło, 5) grzebień, 6) szczoteczkę i proszek lub pastę do zębów, 7) kubek na wodę do ust, 8) szczoteczkę do paznokci, 9) dwie szczotki i pastę do obuwia, 10) szczotkę do ubrania, 11) pantofle nocne, 12) woreczek na brudną bieliznę.

Wszyscy wychowankowie otrzymają jednakowe nakrycia na łóżka za zwrotem 20 zł., spłacanych w 4 równych, miesięcznych ratach od 1 września b. r.

W Tarnopolu, dnia 20 czerwca 1930 r.

